99а

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШИНАРДИ, 26 ДЕКАБРЬ, 1967 шу. № 153 (4478) Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ХIАНЗЗЕ А ЙОАКХО Е

ТIАДОАГIАЧА ШЕРАРЧА ХЬУВКЪАМА

Пятилетка шоллагIа шу чакхдоалаш латт. Халкъа боахам дегIабоалабеча керда толамаш а лоахаш чакхдоакх из Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша. Республика юрта боахама къахьегамхой шера шоаш даьча балхий итогаш еш ба. Цар кIоаргга анализ ю шоашта карагIдьннарий, дIахо производство дегIайоалаяра а ялат, шекара свекла, хьайбай продукташ кийчъяра а торопаш гучайоах. Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъе лерхIаш шоаш тIаийдеча социалистически декхараш тIа белгалдоах цар лаьтташцарча балхий культура дIахо лакхъяра, дIаювш йола еррига культураш хьувкъаяра де лезараш. Планаш увттаяь ца Iеш уж кхоачашъяра хIанзе а оарцагIъьннай хьалхалаттача боахамий коллективаш: гурахьа дийнача ялаташта подкормка ю, хиш дехк, бIаьсти дIадув фу кийчду, техника тоаю, зябь оах, хиш дехка гIирсаш кийчду, шоай агротехнически знанеш лакхъю.

Хьокхаме да гIулакхаш Сунженски района «Победа» яхача юрт боахама артеле. Ялат лаккхара пхе шера план диъ шера кхоачашъе лаьрхIад укхаза. 1968 шерре а дикка лакхбергба ялатий хьувкъам. Гурахьа дув ялат дикагIа йолча агротехнически хана, лаьтта бакъонца тоадаь, дикагIа дола фу Iалашдаь дIалийнад боахаме. хIаьта из лерттIа хьатIа а даьннад. Дика ду колхозхоша хIанз цунна эша гIулакх а. ЧIоаггIа теркам тIабахийта леладу укхаза бIаьсти культураш дIаювргйола лаьтта кийчдара гIулакх. Кхоачамхиллал минеральни органически удобренеш йохкаргъя дерригача лаьтта, бIаьсти юв еррига культураш зяба аьхача лаьтта ювогъя, кхоачамболлаш Iалашдаьд 1-чей II-чей классах дола стандартни фу. Ханпахьа тоаяь йоаккхаш латт техника.

Дукха да республике лаьтта леладаьа культура лакхъяра, тIадоагIача шера лакха хьувкъам чубара хIанзе а оарцагIдьнна боахамаш. Цар шоай лаьтташка а климатически хьалашка а хьежжа чакхйоах агротехнически мероприятеш, минеральни а органически а удобренеех боала пайда бовз.

Республика ерригача колхозашеи совхозашеи тIаийцал пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра дола декхараш, хIана шерра яржаш латт уж толамца кхоачашдара а дIаюв еррига культураш хьувкъаяра а йола социалистически ях. Цу гIулакха эша хьалаш долаш да боахамашка, хIаьта дукхагIбола кулгалхойи специалисташи керттера дар царех бокъонца пайда эцар долга кхетадеш а ба. Долче, хIана де дезар да хIара денна бIаьстан кийчо яр, гурахьа дийнача ялаташта доаггIча тайпара гIулакх дар. Масала, подкормка яра эггара дикагIйола ха я хIанз хьатIакхаьчар. Из болх чехка бе беза, ерригача средствах пайда а эцаш. Колхозийи совхозийи кулгалхой, специалистий, юрта боахама районни производственни управленей болхлой, партийни организацей декхар да тIадаьннача ялатийна эша гIулакх ханнахьа а доаггIача бесса а дар. Укхаза цхьаккха хIама а дицалийта йиш яц. Даиман къовсам лоаттабе беза ялаташта зе деча хIамашца, царна хулача лазарашца, уж доахани жаи тIа па ухийташ лораде деза. Дицалийта йиш яц лерттIа уж балхаш дича тIадоагIача шера чудахьа ялат дукхагIа хургхилар.

Дукхха боахамаш да республика бIаьсти культураш дIаювргйола лаьтташ хIанз а аьха даланза. Iа шийла-хилац вайцига, из болх дIахо а бе йиш йолаш ба. Цу гIулакха пайда эца йиш йола еррига трактораш хила еза дIайха денош лаьхкача хана лаьтта оахаш. ЛоархIаме да царга овсарле лакха йолаш болх байтар, оахам мишта ду хьожаш даиман тIахьожам лоаттабар. Иштта теркам тIабахийта безаш гIулакх да кхашка органически удобренеш ихкар. Ала дезаш да, ихьадолча боахамашка моттигерча удобреней бокъонца хамбеш ца хилар, къаьстта тесса леладу уж кийчъяра, лораеш лелаяра гIулакх хьайбай фермашка. Цу гIулакха даим бIарг тIалоаттабе беза боахамий кулгалхошеи специалисташеи. Цар тIахьожам лоаттабе беза уж Iоаяра, лелаяра, кхашка дIакхахьара.

ДIаюв культураш хьувкъаяра де дезача гIулакхашта юкъе лоархIаме моттиг дIалоаш дIаде бокъонца дола фу Iалашдаро. ХIара лаьтташцара балхаш деш волча сага ховш да лаьттанна де деза кхыдола агротехнически гIулакхаш а деш цхьоалагIчей шоллагIчей классах дола районированни дика фу дIалийча ха во нисъелча а ялат дика хила йиш хилар. Цхьабакъда цхьадолча боахамашка тесса леладу дIаде фу Iалашдара а кийчдара а гIулакх. Къаьстта эсала латт из болх Наьсарен района совхозашка. Укхаза массанахьа дац кхоачамболлаш дIаде фу, тIехьадоах из кийчделга. Массане а кхетадеделеза дIадув фу Iалашдари, кийчдари тIехьадаха йиш йоацилга, из ханнахьа цIендедезилга. Дицалийта йиш яц бIаьсти балхаш дукха хулаш хилар а уж сихденнача хана дика фу кийчде хала хилар а. Фу — хьувкъама лард я. Агронома декхар да из кийчдара ханнахьа оарцагIвалар, из гIулакх тесса леладерашца къовсам лоаттабар. Фу цIендара, дIаева, коз йиинентага дIакхоачадара, дIаотталара гIулакха, хIаьта иштта из ханнахьа хувцара даим тIахьожам лоаттабе беза агрономаша.

ХьатIадоагIача шерарча хьувкъама лард тахан йолл. Боккхача лоархIаме да юртбоахама производство дIахо дегIайоалаеча керда къахьегама толамаш дахара колхозхой, совхозий болхлой, специалисташ оарцагIбахар. Шерра боаржабе беза партийни организацешта колхозийи совхозийи коллективашта юкъе организаторски массово - политически болх. Дицалийта йиш яц пятилетка кхоалагIча шера планаш кхоачашъяра гIулакх вай бIаьстан кийчо ярах, гурахьа дийнача ялаташта доаггIача тайпара гIулакх дарах тийша хилар.

Вай мехка шера бIаь миллион тонн металл лоаладара яьржача яхье дикка толам баьккхаб Темер-Таурча Карагандински металлургически заводерча Аргена Жунусова бригадо. Цу бригадана бокъо еннай бIаь миллион тонн чакхйоаллаш луш йола плавка яла.

Сурта тIа: аьрдехьа — сталевар Жунусов Арген. Аьттехьа — мартена металл чудотташ латт.

ТАСС фотохроника.

Нов. Л. Б. ГУДАНТОВА НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛАЛЛА ХЬОЖАЯРАХ ДОЛА

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума **соцам бу:**

нов. **Гудантова** Бека Лариса Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Министрий Совета председатела заместителалла хьожае.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1967 шера 25 декабрь.

УКРАИНСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАНА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Революционни боламе, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци еча Украински Советски Социалистически Республика къахьегамхошта тIехдаьнна доккхий хIамаш карагIдувлларах, дунен тIа эггара хьалхара дуккхача къамех латта социалистически паччахьалкхе — Советски Социалистически Республикай Союз хьаечеи чIоагIъечеи юкъе доккха дакъа лацарах, Советски Iаьдала карагIдьннараш лорадеча хана къонахчали турпалали гойтарах, коммунизм хьалъеча толамаш дакарах Октябрьски революце орден лойла **Украински** Советски Социалистически Республикана.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1967 шера 22 декабрь.

СОВЕТСКИ УКРАИНАГА ДАХЬИЙТА МОАРШАЛ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето моаршал дахьийтад Украина Коммунистически парте Центральни Комитетага, Украински ССР Лакхехьарча Совета Президиумагеи Министрий Советагеи доккхача цIейца — Советски Iаьдал оттадаьи Украински Советски Социалистически Республика хьаььи шовзткъе итт шу дизарца Украина болхлой, колхозхой, интеллигенци, беррига къахьегамхой чIоаггIа даьнъала а бувцаш.

Ах бIаь шера низ бола индустриально - колхозни республика а хинна дIаэттача Советски Украина хьокхамагIа, йоах моаршал тIа, дерригача дунен дог тийшад Коммунистически парте ленински къамий политика вахара низ болаш хиларах. Тахан кхыча союзни республикай халкъашца оагIув оагIох а теха вай мехка коммунизма материально - технически база хьаеш боахк Украина къахьегамхой.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тIара даькъала дийцад украински халкъ доккхача правительственни совгIатаца — Октябрьски революце орден яларца, белгалдаьккхад республика къахьегамхоша Украина Коммунистически парте тешамеча кулгалца коммунизм хьалъяра дIахо а хьинаре къовсам лоаттабергхиларах, вай мехка экономически низ, халкъий вежарий доттагIал чIоагIдергхиларах шоаш дог тийша хилар.

(ТАСС).

СОВЕТСКИ УКРАИНА 50 ШУ

КПСС ЦК-ай УССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТОИ ЦХЬАНА ЯЬ ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

Украина беррига къахьегамхой а дакъа лоацаш болаш санна хетар 23-ча декабре Украински Советски Социалистически Республика 50 шу дизар белгалдоаккхача хана Киева культура Октябрьски Дворецe.

Зале хиннарех хIаране республикаца цхьана хьабенаб сийлахьа никъ. Цхьабараша граждански тIема шерашка моастагIашта йийттай, шоллагIбараш хьалхарча пятилеткай шерашка белгалбаьннаб, кхоалагIчар — гитлеровски полчищаех лора а вьй, кIалхара а яьккхай Украина. Доккхий хIамаш да заводаш, городаш юрташ юхаметтаувттаьрашта, халкъа рузкъа дебадаьрашта. Iилмеи культуреи дегIакхийларашта карагIдьннараш а. Торжествашка дакъа лоацарий биографи — из я дерригача украински халкъа биографи.

Iуйрийна 10 сахьат даьнна ха. ЧIоаггIа детташ тIоараш а долаш президиуме моттигаш дIалийцар новкъосташа Л. И. Брежнева, Г. И. Воронова, П. Е. Шелеста, В. В. Гришина, П. М. Машерова, В. П. Мжаванадзес, Ш. Р. Рашидова, В. В. Щербицке, Украина, Киева областа партийни советски организацей кулгалхоша, республике цIи хезача наха, союзни республикашкареи городашкара - турпалашкара цIей дездеча яьхкача делегацешта керте латтараша.

Украина Коммунистически парте Центральни Комитетеи Украински Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Советеи цхьана хинна, Советски Украина 50 шу дизара хетаяь, торжественни заседани хьайийллар КПСС ЦК Политбюро члена, Украина КП ЦК хьалхарча секретара П. Е. Шелеста.

Зало чIоаггIа тIоараш а детташ Украина Коммунистически парте Центральни Комитетеи Украински ССР Лакхехьарча Советеи цIерагIа торжественни заседане дакъа лоацаш мел барий, дерригача украински халкъа цIерагIа П. Е. Шелеста дег тIара моаршал хоатт Л. И. Брежневгеи вежарашха йолча союзни республикай делегацешкеи.

Цо иштта моаршал хоатт вай Даьхен столица — города - турпала Москвана, сийлахьча города Ленина — Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци кхеьчуи, города - турпала Волгограда, крепоста - турпала Бреста делегацешка а хIаьта иштта цIей дезле баьхкача, доазол дехьарча прогрессивни украинций викалашка а.

СССР-ей УССР-ей Паччахьалкхений гимнаш йийкар.

Торжественни заседане дакъа лоацараша чIоаггIа деган гIоздаьнна а болаш сийлахьа президиум хержар КПСС Политбюро составе.

«Украински Советски Социалистически Республика 50 шу дизар» яха доклад с П. Е. Шелеста дош делар Украински ССР Лакхехьарча Совета председатела.

П. Е. Шелеста докладага чIоаггIа уйла тIаяхийта ладийгIар, деттача тIоараша цкъа санна дуккхаза а юкъагIьяхар из.

ВIашагIкхийттараша чIоаггIа детташ тIоараш а долаш П. Е. Шелеста Украина КП Центральни Комитета, Украина Лакхехьарча Совета Президиума, УССР Министрий Совета, дерригача украински халкъа цIерагIа Л. И. Брежневга дIалу КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага дохьийта къахьегама рапорт.

Торжественни заседане дакъа лоацараша безаме тIаийцача КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева къамаьл дир.

ЧIоаггIа детташ тIоараш а долаш цо Iодийшар Украински ССР Октябрьски революце орден ялараx дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Укази КПСС ЦК-ас, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дайта моаршали. Цул тIехьагIа орден республика къахьегамхой викалашка дIаелар Л. И. Брежнева.

Доккха правительственни совгIат даларах П. Е. Шелеста Украина халкъа цIерагIа дег тIара баркал аьлар КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета.

(ТАСС).

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛА ЛЕНИНСКИ БАЙРАКХА КIАЛ

Новкъоста Л. И. Брежнева 23 декабре Киеве хиннача торжественни заседане даь къамаьл

Деза новкъостий Украина Коммунистически парте Центральни Комитета членаши Украински Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета депутаташи!

Деза новкъостий, доттагIий!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета цIерагIа, Советски Социалистически республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи цIерагIа аз дег тIара даькъала дувц шо а Советски Украина беррига къахьегамхой а дерригача халкъа юкъарча доккхача цIейца — украински лаьттан тIа Советски Iаьдал оттадаь 50 шу дизарца!

Вайцигара хIара революционни цIей — из социализмача карагIдьннарашка хьажар да. Цхьа бутти ах бутти хьалхагIа вай итогаш йир Советски Мехко шовзткъе итт шера хьабенача боккхачеи сийлахьчеи наькъа. Из яр Октябрьски революци хилар бахьан долаш цу ах бIаь шера Советски Союза халкъашта карагIдьннарий хьакъехьара шийн тайпара ерригсоюзни отчет. Советски наха цIаьхка а дег тIара къоабалйир цу деношка Коммунистически парте политика, хIаьта мехка эргалонаш еча вийна карагIийннача доккхийча хIамаша, толамаша дерригача дунен тIа деган гIоздаьхар.

Дунен тIа эггара хьалха котъяьннача социалистически революце ах бIаь шера юбилей шоай доккха цIей санна белгалъяьккхар вай мехка халкъаша яьккха ца Iеш, социализма вежарашха долча мехкаша а. дерригача дунен къахьегамхоша. дерригача прогрессивни адамаша. Цу цIея деза денош даим халкъий дегашка латтаргда дерригдунен-исторически лоархIамеча йоккхийча событеех цаI санна.

Октябра 50 шу дизара кийчо еча хана беррига вай мехка хьахинна къахьегама энтузиазма низ бола талгIи тIа-тIа лакхагIа а лакхагIа а айлуш латт. Из хIанз Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа денз бIаь шу дизара даха доаггIача тайпара накъалахараи пятилетка ханал хьалха 1970 шера 7-гIа ноябрь хьатIакхачалехьа кхоачашъяраи тIехьара дерригача халкъа юкъара белам а хинна дIаотташ латт.

Советски наьха дош гIулакхаца кхоачашхулаш да. ХIара бетта, хIара кIиро бокъонца бакъдеш да из. Хозахет, Советски Украино шийн 50 шу дизар белгалдоаккхача укх декошка Советий Мехка металлургаша, цу лаькъе Украина металлургаша а, СССР экономика дегIайоалаяра даькъе керда доккхий декхараш тIайидеш. Кхоана, 21-ча декабре, бIаь миллионни тонн болат лоаладаь ларгда укх шера. Эггара хьалха кхаьчад вай цу боарамга. Из — йоккха котало я, новкъостий, коммунизм хьалъяра юкъе, вай Даьхен низ чIоагIбараи советски халкъа хьалторо лакхъяраи юкъе лоана доккха дакъа да. Цу тайпара результат яккхара вай мехка огненни профессе мастерий кIезига къахьега дезанзар. Цар дийзар шоай хьпар ца кхоьеш къахьега, толашагIа йолча техниках кхетамца пайда эца, къахьегам Iитман ларда тIа вIаштIехьбаккха. Сийлен хоастами хилба цу доккхача декхарах дика лоархIабаьча вай металлургашта!

Парте Центральни Комитетои Советски правительстваи лаккха мах бу цу тIехьаьнна йоккхача коталон, уж дег тийша я царна тIеххьа промышленностеи юрта боахамеи къахьегамхошта вай Советски Даьхен духьа, коммунизма сийлахь-доккхача гIулакха духьа керда доккхий хIамаш карагIдувргхиларах.

Тахан, ший сийлахьа юбилей йолча дийнахьа, итогаш ю Украино. Лувца хIамаш, доккхал де хIамаш да республика коммунистий, украински халкъа. Советски Iаьдал латтача 50 шера социалистически Украина беркатеча къахьегама итогаш белггала йоккхий я. Цу юкъа Iалальмате доккхий толамаш даьхад республико. 18-зза дукхагIа йоакх промышленноста валови продукци, кхозза хIана яккхаш аьнна дукхагIа — юрта боахама продукци. Кхыметтел тIом болабалале хьалхарча, 1940 шераца из нийсйича а цецама воакх. Цу хана денз 9-зза хIана яккхац аьнна дукхагIа йоакх республике электроэнерги, 97-зза дукхагIа йоакх газ, 4,8-зза дукхагIа хинна хьалу болат, кхоззеи ахаззеи совгIа — шекара свекла, дукха совгIа-эшашагIа доацаш шоззеи ахаззеи дукхагIа доакх дулх, шура, фуаш.

Цу цифраша хьахьокх республика социальни экономически гIулакхашта дегIаахара даькъе, украински халкъа вахаре хинна овлангара хувцамаш. Советски Iаьдал латтача шерашка Украине хьалъяьй Донбассеи Харьковеи, Днепропетровска а Кривой Рога а промышленни вампалаш, Днепра тIа хьалъяьй низ бола плотинаши гидростанцеши, хIанзарча тайпаех йола эзараш заводаши фабрикаши, рудникаш а шахташ а, городаши юрташи, колхозаш а совхозаш а.

Вай мехка дика йовзаши дег тIара дукхаезаши я Украина. Мишта езаргьяц Украинеи цун башха-дика халкъи, Украина йIаьхий я башха-дикача, беркатеча лаьтташца; дика я цун климат; цун лаьттан ченашка йоахк оахкалий маьхера запасаш — кIори гази, аьшкеи марганцевии руда, дукха кхыяраш; боккха ба Днепро шийн хьарсам чу гIолла хьоча хин низ. Цхьабакъда, нахага, цар кхетамга, цар говзача кулгашка, хьинарча къахьегамга мара карадерзалургдац Iалама рузкъаш, торонех бакъдар дулургдац, уж халкъа гIулакхашка оттаюлургъяц. ХIаьта цу тайпара нах Украине болаш ба, уж — цун болхлой класс, колхозни ахархой, цун интеллигенци. Советски Украина беррига къахьегамхой — къонахчали денали долаш, къахьегаме кIаьд ца луш, доттагIалаи новкъосталаи тешаме, коммунизма сийлахь - доккхача гIулакха мутIахьа бола.

Украински халкъо тIагIерттаи деган айденнея къахьегаро, дуккхача къамех латтача вай Даьхен халкъаша айхха, вошал тIехь цхьана гIулакхаш леладаро шоай беркат деннад. Тахана Советски Украина — из я массадолча гIулакхашта чIоаггIа дегIаенеи тоаеннеи йола социалистически республика. БIубенна гIа боахаш йода из Октябра сийлахьча новкъа, коммунизм хьалъяра новкъа.

Советски Украина 50 шу дизар цIей санна белгалдоакх ерригача советски республикаша, Советски Союза беррига къахьегамхоша. Цудухьа, цхьа бахьан доацаш дац укхаза, укх торжественни заседане, вежарашха йолча ерригача республикай лоархIамеча викалех латта делегацеш, вай мехка городий-турпалий делегацеш хилар. Из — Украина, цун халкъа беррига советски наха чIоаггIа сий деш а дукхадезаш а хилар хьаьокхаш долча гIулакхех цаI.

Новкъостий! Къамани социальни кортамукъале ше яккхале тIагIертта, дуккхача бIаьш шерашка къовсам лоаттабе бийзаб украински халкъа. Историна юкъе дуккха сийлахьа оагIонаш язъяьй Кармелюк, Наливайко, Довбуш, халкъа ираз бахьан долаш къовсам лоаттабаь кхы а эзараш а эзараш а санна бола легендарни турпалаш юкъе хиннача Украина къонгашеи мехкарашеи. Цар майра къовсам массаза а кхетабеши хьаллоацаши хиннаб украински къахьегамхоша меттел, эрсий халкъа дикагIа болча викалаша а. Тараса Шевченкос, Франко Ивана, Украинка Лесе, Коцюбинский Михаила паргIатонна даь дIайха тIахьехамаш вIашагIкхетар эрсий революционни демократий Белинскеи Герценеи, Добролюбова а Чернышевске а хьалхалаттача идеяшца.

Паччахьа самодержавена духьала, помещикийи капиталистийи Iазапа духьала лоаттабаьча къовсаме чIоагIлора эрсийи украинцийи. хьалха хиннача Российски импере дерригача халкъий вежарашха долча доттагIала бувзамаш. Халкъий-вежарий деналера цхьоагIо белггаза эшабулургбоацаш из хилар марксистско-ленински идеяй низаца, большевикаша кIаьд ца луш баьча организаторски балхаца из чIоагIъьчул тIехьагIа.

В. И. Ленина хургдар ховш яьхад: «Доккхача эрсий халкъеи украински пролетареша шоай гIулакхаш цхьоагIонца чакхдоахе паргIата Украина **хила йиш я**, цу тайпара цхьоагIо ца хуле, цун хьакъехьа къамаьл де а дагIац» (В. И. Ленин, Соч., бизза гуллам, т. 24, оагI. 128). ГIулакхий ну тайпарча цхьоагIон башха-дика образецаш елар революцеи граждански тIемеи шераша. Эрсийи украински пролетариата, вай мехка дерригача къамий беррига къахьегамхой из цхьоагIо хьаьдача лоархIаме хилар цар социальни национальни кортамукъале яккхара.

Кхыча мехкий империалисташи цар хулаш — буржуазни националисташи фуннагIа дарах соцаш бацар Украинах къонача Советски паччахьалкхенна духьаларча къовсама чIоагIален пункт е гIерташ. Тайп-тайпара гетманаши батькаши бар, центральни радаш а директореш а яр цкъа цхьан, тIаккха вокх империалистически паччахьалкхено доацца мах телаш, из бIеха гIулакх шоашта дIатIайийца. Украина къахьегача аламаша Советски Россе революционни низаца айхха боевой цхьоагIо а йолаш уж дерригa гIулакхаш юкъагIдьхар. Контрреволюце низашта духьаларча тIемий цIера юкъе чIоагI а елар, кхоьта а елар болхлой классеи къахьегача ахархойи цхьоагIо, вай мехка халкъий доттагIал.

Украински болхлойи ахархойи Россе къахьегамхошцеи вежарашха долча кхыча халкъашцеи вIаши юкъера новкъостали цхьоагIон вахара хиланза ярггIоацаш хилар чIоаггIа хьахьекхар украински халкъ шерра революционни эргалонаш яра наькъа тIа даьннача хана.

Пролетарски революце кхелашта хьалхара тIалаттача бехтокхамо бIаьрча цхьа дезал а баь кхотадир эггара хьалхарча советски республикай халкъаш. Украински халкъо Белоруссеи Закавказьяи къахьегамхошца цхьана советски республикаш паччахьалкхен чу вIашагIтохара инициатива кхайкаярга кхоачадир гIулакх исторически опыто. Боккха тIахьехам бир цо — Советски Социалистически Республикай Союз хьае.

СССР хьаяра дерригдунен-исторически акто чулаьцар вай мехка дерригача халкъашта дагалаьттар, кортамукъадаьннача къамий вежарашха йола цхьоагIо чIоагIъяра хьакъехьа, социализми коммунизми хьалъеча ерригача республикай къахьегамхой айхха вIашагIтохара хьакъехьа Ленина, Коммунистически парте идеяш.

Советски Социалистически Республикай йиззача бокъонах йола член а хинна дIаэттача Украино вежарашха долча халкъий цхьан мугIаре а этта хьабенаб башха-дикача коталонаща чакхбаьнна къовсамеи кхолламийи сийлахьа никъ. Вахаро хьахьекхад, из алхха нийса никъ хилар.

Украина исторически кхелашка гола тохаш йола пункт хилар Сийлахьа-йоккхача Октябрьски революцех. Керда социалистически общество хьалъяра наькъа тIа а этта, украински халкъо социалистически къамий вежарашха болча дезала юкъе шийца даьхад цун дикагIа болча викалаша бIаьшеренашка шоаш бахьан долаш къовсам лоаттабаь дола хIамаш — Iазапахи эксплуатацехи мукъадаьнна паргIато, шийн къаман социалистически паччахьалкхел, шийн йIаьхий культура паргIатта дегIакхувлар, цийн лаьтта экономически тоадалар.

Халкъий доттагIал, къахьегамхой интернациональни вошал — хила доагIаши аттеи дек из тахан хIара советски сага. ХIаьта, нагахьа санна уйла йича, цу хьаIемача дешаех латт вай мехка социалистически стройна карагIдьнна сийлахь-доккха хIамаш. Хьадаьхарийи карагIдьннарийи бовхьаш тIара хьежача къаьстта шаьра бIаргагу кхоачашдаь декхараш чоалхазнеи аттеи ца хинна хилар.

Халкъий паргIатои нийсхои дIакхайкаяр кIезига дац. Ха дезаш дар къаьнача строях тIехьаленна диса нийсхо йоацаш дола гIулакх бокъонца миштад, дIаяха езар экономически культурнии боарамера исторически башхалонаш.

КIезига дар халкъашта юкъера керда гIулакхаш дIакхайкадир, дIаяха езар эксплуататорски классаша бIаьшеренашка юкъейийхка, цар шоай эгоистически гIулакхашта пайда ийбаь массазара предрассудкаш, къамий вIаши тешам боврен юкъерча къовсамийи элементаш.

КIезига дар нийса политика вIаштIехьъяккхар. Чакхъяккха езар из. Дицце мегаргдац ленински къамий политика чакхъяккхара тайп-тайпарча моастагIашца, буржуазни национализм къайлагIеи гучахьеи хьаллоацаш хиннарашца принципиальни къовсам лоаттабе бийза хилар а.

Къамий башхалонашца деча ловзара Коммунистически парте духьалъоттайир къамий дешах йола ленински программа, болхлой класса нийса интернационалистически позицеш, халкъий нийсхои, доттагIала, вошала социалистически идеологи. Из идеологи вай мехка даим кот а яьнна дIаэттай. Социализма сигала дерригa къамаш — доккха а дIамига а — эггара доккхагIа дола седкъий санна сийрда леп!

Дукхача къамех латта социалистически паччахьалкхе ше вIашагIйоллаш, вай парте дизза теркалдаьд цу проблема ерригa кердал а цун чоалхане хилар а. Вай массаза а дагахьбад тайп-тайпарча къамий хьашташ чIоаггIа теркалдеш хилча мара довнаш гIеттара кIалхара кIийле дIаяргъяц, тайп-тайпарча къамий меттала лувш болча болхлоштеи ахархоштеи юкъе чIоагIа тешам хургбац яьха ленински дешаш. В. И. Ленина бийна из чIоагIа тешам баьккхаб Коммунистически партеи советски халкъои. Цунах гу вайна, новкъостий, социализмана карагIдьнна сийлахь-доккхий хIамаш, ленински къамий политика котъялар!

Советски халкъаша вежарашха цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIа а ихад, чIоагI а деннад социализм хьалъеча хана, Днепрогэсеи Туркснбеи. Магнитка а Сталинградски тракторни а гIирсаш хьалдеш, Донбасса шахташкеи Запорожья домнашкеи, боккха социалистически гIирс а хинна дIаэттача беррига вай мехка цхьана къахьегача хана.

Советски строй чIоагIа хилара бола тешам, Сийлахь-боккхача Даьмехка тIем тIа цо котало яккхара бола тешам а хинна дIаэттар парте хьадаь халкъий доттагIал, цхьа дезал лоархIилга.

Цу бирсача замалахьа фашистски агрессоро йийтта хIамаш эггара хьалхарчарна шийна тIаэца йийзар Украина. ГIаьрахоша дIалаьцар республика территори, миллионаш бола нах балийна оттабир, боабир, есаралла бигар. Цхьабакъда, цхьанна а минута сацанзар шоай паргIато, шоаш даьха социалистически хIамаш бахьан долаш советски наха лоаттабаь къовсам.

Фашистски гIаьрахошцарча лирача тIема гIайттар дуккха миллионаш бола советски патриоташ. Уж бар уйла харцаргIоаца, вай социалистически Дай-мехка боарам боацаш чIоагIа мутIахьа бола нах. Уж бар эрсийи украинцаши, Кавказеи Средни Азеи кхийнараш, сибиракаш а волжанаш а, ерригача вай союзни республикай, дуккхача а дуккхача а советски городийи юртийи къонгаш а мехкарий а. Украина лаьттан тIа лотабелар партизански тIема низ бола ала. Эзараш километраш рейдаш а еш, партизански соединенеша тIем тIа вийна а човнаш яь а ах миллион хIана вац аьнна салтеи эпсари вар. МоастагIчоа шийн яIан тIа хобелар халкъа эгIазала беррига низ.

ДагайоагIа вайна тIема леламе хоадам боллаш гола тоха йийза, дуккха сатийса ха а. ЧIоаггIа тIемаш доладелар Украина территоре тIа. Украинана кортамукъале ера Днепрал дехьа довлароы Киев мукъаяккхарои тIехдика чакхъяьккхача Корсунь-Шевченковски операце а цу шерашка даьча сийлахь-доккхийча кхыча тIемашка яьхача коталонаша а. Берригача Советски мехко шуна дийкъар из дикахетар, доттагIий, гIайгIеи саготонаши екъа шийна хайннача тайпара.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛА
ЛЕНИНСКИ БАЙРАКХА КIАЛ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Шиъа ахи миллион гаргга волча тIемахочоа-украинца орденаши медалаши еннай, ши эзар совгIачарна Советски Союза Турпала цIи еннай. Уж дав Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIеи моастагIчун тылеи украински халкъо хьахьекха къонахчали турпалали бахьан долаш денна совгIаташ.

Советски Украина мукъаяккхара лоаттабаьча къовсаме майра балар хинна лийгар вай сийлахь-йоккхача Даьхен эзараш а эзараш а тешаме патриоташ. Украински лаьтто езеи бочеи лелаю лийгача турпалий цIераш. Халкъа цIаккха а диц ма лулда цар деналера гIулакхаш!

Цу шерашка Украине хиннараш бIаргашта духьалара хIанз а дIадаьнадац моастагIий чухьалхарах хIалакбаьча мехка унзаре сурт. Гувнаш хинна латтар цун йоккхагIа йола городаш, йохаьяр заводаши фабрикаши, хий чухийна хьалйиззар шахташ, лелхийтаяр электростанцеш.

Атта дацар дохадаьр юхаметтаоттаде. Iалаьмате боккха низ болаш хила дезар халкъ селла халача испытанехи халонехи чакх а даьнна, республикага керда садолийта. Цхьабакъда, Советски Украина къахьегамхой Iалаьмате йоккхача къахьегама энтузиазмо, вай мехка ерригача республикаша шерра вежарий гIо даро, Коммунистически парте кулгалдара а лостам бара а балхо йиш хилийтар из сийлахь-йоккха котало яккха. Украина тIемо дохадаьр юхаметтаоттадаь из Iеш, керда, кхы а чехкагIа легIаахареи дIахьалхаахареи наькъ тIа яьлар.

Новкъостий! Вай деношка, коммунизм хьа а еш, советски халкъо чакхдоахаш латта шоай даржарга а чоалханерга а дилдача шоаш санна дараш бIаргадовза долча гIулакхий замалахьа къаьстта а сийрда гуш хьагучабоал социалистически къамаша цхьана вежарий гIулакхаш леладара беркат дувла низ.

Из къаьгга гуш да шун республика масалах а. Тахан миллионаш долча мазашца кхыча союзни республикашца ювзаенна я Советски Украина. Мехка дукххача мIингашка Украинера дIауха кIор, металл, машинаш, ялат, кхыйола продукци. Шоай арг1анна шерача тоатолагIа Украине ух Москвера, Ленинградера, Минскера машинаши станокаши, Татаререи Башкиререи мехкдаьтта, Горькера автомобилаш, Капелера хьу, Средни Азе республикашкара боамби. ТIа-тIа шерлуш доагIа специалистий кадраш, Iилмана карагIдийннараш, производственни опыт вIаший хувцилга. ХIара республика цIенача дагара ший вежарашцеи йижарашцеи декъа материальни а духовни а рузкъаш тIех а доалаш цунга юхакхоач.

ХIанз цхьанна а хана ца хиннача тайпара Iалаьмате доккха да Ленина яздаь вежарий барт-цхьоагIо къаьстта сийрда йовзаш хилар. хIара советски республика а бIарчча хьайиццача беррига мехко а кхоачашту декхараш юкъара долга кхетош хилар. Ала йиш йолаш да эрсийн белоруссаши а, гуржийн узбекаши а, латышаши, казахаши, молдаванаш кхыбола советски халкъаши даггахьара гIалбугаш доаца гIулакх вай вежарий-украинций доацилга. ХIаьта украинцаша а шоайраш санна дог раьза долаш тIаийю кхыча республикай халкъий йоахонаш.

Украине социализм котъяьнна дIаоттаро тово хилийтай экономически хьакъехьа зизах тоалулга Iалашдаь ца Iеш, къаман культура гаиз Iалаьмате боккхача боараме дегIайоалае а йIаьхий хилийта а. Украински литература, музыкальнии изобразительнии искусство, театр бIарга ца дайннача тайпара тоаденнад Советски Iаьдала шерашка. Цунна кIезигача боараме а доацаш гIо даьд культуранеи искусстванеи карагIдийннараш даим вIаший хувцаш хиларо, советски халкъашта юкъе вIаший леладеча гIулакхашка чIоагIъенна дIаэттача социалистически интернационализма ерригача садолийтача атмосферас.

Социалистически къамаш массе а оагIора зизах тоалуш латтаро, коммунизм хьалъеча царна карагIдуплараша уж дIахо а вIаший гаргакхувл. Бакъдар аьлча, къамаш вIаший гаргаахар — чоалханера исторически процесс я. укхаза хилийта йиш яц е уйла а ца еш ю сихо а, е искусственни юхаувзилга а, е гIулакх ше-шегIа лела дутилга а. Цу гIулакха теркал деш хила деза къаьст-къаьстача социалистически къамий хьашташ а санна, иштта мехка юкъара хьашташ а бIарчча хьайица коммунизм хьалъяра гIулакх а.

ЛеррагIа ленински къамий политика кхоачашъеш чакхъяхар — из советски халкъа хьалхашкара вай парте доккха декхар. Из цунца цхьана вошал долча социалистически паччахьалкхенашта хьалхашкара, колониальни низ-Iоткъамах мукъадаьначa мехкий халкъашта хьалхашкара, дерригача дунен къахьегамхошта хьалхашкара вай декхар а да. БIаьш миллионаш болча наьха бIаргаш вай мехкагахьа, котъяьннача социализма эггар хьалхарча мехкагахьа, коммунизм хьалъеча пионерагахьа хьежаш да. Советски пачхьалкхе йолча 50 шера чухьа къамий деш къоастадара вай опыт дунено мукIарал даь тIайийпай. Берригача социальни а къамий а хьакъехьа мукъабахара къовсамхошта из опыт — къамаш социалистически юхаметтаоттадара, халкъашта юкъе керда, боккъаларча цхьатаррарча бокъоний, вежарий гIулакхаш леладара хьинар гIеттаду масал да.

Мукъа ба сона, новкъостий, укх цIей деллара трибуна тIара украински халкъа сийлахь-доккха цIей деладеча дийнахьа цIаьхха а дIакхайкаде: Советски Союза Коммунистически парте, вай Советски пачхьалкхено халкъий доттагIала байракх дIахо а лакха айяь лелаергья! Воай дукха къамаш долча социалистически Даьхен барт-цхьоагIо даим чIоагIъеш дIагIоргла вай. Долча а хIама деш хургда вай социалистически мехкашта юкъе айхха цхьана гIулакхаш леладелгеи вIаший новкъостал лоаттаделгеи дегIакхувлара, халкъий паргIатон уж кхычарех тийна хIама доацаш хилари хьалкхабара. дерригача халкъашта юкъера машари доттагIали чIоагIъяра. Из хьийхад вайна Ленина, хIаьта цун васкет лерттIа кхоачашдеш дIа я гIоргда вай!

Новкъостий! Сийлахь-боккхача Октябрьа шовзткъеи иттлагIа шу дизара а шоай республика 50-гIа шу дизара а кийчлуш Украина къахьегамхоша пIаьккха а тешам боллийташ дIахьекхар шоаш коммунизма идеала тешаме хилар, кхы тIа а керда доккха дакъа лаьцар мохк дегIакхувлара юкъе. Мукъа бал сона шоашта карагIдийннараш бахьан КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, памятни байракхаш кхоачашъяьча Украински ССР промышленни предприятей, организацей, колхозий, совхозий коллективашта дег тIара ловца баккха. Вайна массанена а даггахьара лов хIара советски сага ираэера вахар хилийтар гIоне, коммунизма гIулакх котдаьнна дIаоттийтар гIоне юбилейни яхье котбаьннарий, берригача советски Украина къахьегамхой кхы тIа а керда боккъала башха камаьхал ювлилга.

Дика хет ерриге Украина ший юбилейна яха майоаггIа накъайодаш. Новкъоста Шелеста доклада тIа йоалаьй из башха-дика дувца даннеш. Республика промышленносто производства юкъарча объемага диллача ханал хьалха, 22 декабре, кхоачашъяьй пятилетка шоллагIча шера план. Колхозийи совхозийи къахьегамхоша боккха хьувкъам а кхебаьб, пачхьалкхенга ялатий 12 миллиони 310 эзари тонн, планал 2 миллиони 210 эзари тонн дукхагIа йохка а ехкай. Ханал хьалха кхоачашъяьй пачхьалкхенга хьайбай продукци йохкара шера план а.

Сийле а хоастам а хилба Советски Украина городий а юртий а къахьегамхошта, коммунизма гIулакх бахьанерча къовсамхошта!

Украински халкъа къахьегама а тIемай а коталонаш вIаштIехьъяьхари денале хилийтари, революце арахьарча а чурча а моастагIашта духьаларча къовсаме, социализм хьалъеча, хIаьта тахан — коммунистически общество еча а—цун авангард хила а хиннай, йолаш а я Украина Коммунистически партия, сийлахь-йоккхача ленински парте хьинарерча отряд цаI. Советски Украина карагI мел даьннарашта юкъе — Украина коммунисташа — Центральни Комитетагара деза заводашкарча, учрежденешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча юкъхьанцарча организацешка кхаччалца бараша — шоаш юха ца кхобеш тIаахийтача низий Iалаьмате доккха дакъа да.

Сийле а хоастам а хилба Украина коммунисташта — Советски Союза ленински Коммунистически парте деналерча отряда!

Новкъостий! Украински халкъо ший доккха сийрда цIей белгалдеча укх торжественни дийнахьа со къаьстта а чIоагIа раьза веш да украински халкъа карагIдийннараш чIоагIа белгалдахарах йола решени тIаэнар — Украинана сийлахьара Октябрьски революце орден ялар шуга дIахойтилга. Мукъа бал сона СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа текст Iоеша:

«УКРАИНСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАНА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЯЛАРАХ

Революционни боламе, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци еча Украински Советски Социалистически Республика къахьегамхошта тIехдаьнна доккхий хIамаш карагIдувларах, дунен тIа эггара хьалхара дукхача къамех латта социалистически пачхьалкхе — Советски Социалистически Республикай Союз хьаечеи чIоагIъечеи юкъе доккха дакъа лацарах, Советски Iаьдала карагIдаьннараш лорадеча хана къонахчали турпали гойтарах, коммунизм хьалъеча толамаш дахарах Октябрьски революце орден лойла Украински Советски Социалистически Республикана».

Иштта гIулакхаца, Октябрь кхебаьча Ленинградаца, вай Даьхен столицаца Москваца, Российски Федерацеца цхьана Советски Украина а я Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50-гIа шу дузача деношка оттаяь вай мехка орден эггара хьалха еннарех цаI.

Мукъа бал сона, деза новкъостий, республика къахьегамхошта из доккха а дала доагIаш денна а совгIат чIоагтIа, дег тIара даькъала дувца. Из даьккхад итташ шерашка турпале къовсам лоаттабарцеи къахьегарцеи. Цу совгIатах де бокъо а йолаш доккхал де йиш я социалистически Украина хIара къахьегамхочо — хIара болхлочо, колхозхочо, интеллигента. Цунах доккхал де йиш я украински городийи юртийи боккъала башхача кагирхоша а сийлахьарча кхалнаьха а. Цунах доккхал де йиш я сий деш болча Украинерча революционни тIемайи социалистически гIишлони ветеранаша. Цунах доккхал де йиш я вай сийлахьарча Герзашца кийчъдаьча Низий мугIарашка тIема гIулакх деш болча украински халкъа къонгаша. Цу совгIатах доккхал де йиш я кхувш йоагIача тIехьено—студенташа, дешархоша, комсомольцаша, пионераша — Советски Украина хургдолчо. Царна из сийлахьа совгIат ший тайпара дола аванс да, цо уж декхарийла бу шоай даь-даьшеи даьшеи а санна, шоаш юха ца кхобеш коммунизма гIулакх бахьан къовсам лоаттабе.

Деза новкъостий! Республика къахьегамхоша боккха никъ чакхбаьккхаб, царна Iалаьмате доккхий хIамаш карагIдийнад. Цхьабакъда, кхы а дукхагIа тIауваш, безам тIаухийташ йола перспективаш я шун дIахо. Вай парте Центральни Комитет, Советски правительство тешам бенна я Даьхен совгIата Украина къахьегамхоша коммунистически общество хьаяра сийлахь-доккхача гIулакха керда низаш тIаахийтарца, керда коталонаш яхавца жоп лургхиларах.

Хай живе радиньска УкраIна!

Даькъала хийла вай сийлахь-йоккха, низ кхоача Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

(Л. И. Брежнева къамаьлага боккха теркам тIабаха ла а дийгIар, дIаьхдолийташ чIоагIа деттача тIоарашца цкъа соцадаь ца Iеш сеца а дир).

Доккхий къахьегама толамаш дахарца цIи хеза я Макеевски металлургически завода хьалхарча мартеновски пишка сталевараша Холявко Владимира, Никитенко Виктора, Примин Ивана, Коваленко Николая кулгалду бригадаш. ТIеххьарча кхаь шера пишка чура дийнахьи буси доаккха металл шозза совдаьннад. ХIанз коллектив болх беш я 560 эзар тонн болат арахецара тIехьа.

СУРТА ТIА: хьалхарча мартеновски пишка сталевар Социалистически Къахьегама Турпал, КПСС ЦК член Холявко Владимир. Цо кулгалдеча бригадана бокъо еннай бIаь миллиона чотах тIеххьара плавка яла.

В. Соболеви, С. Гендельмани сурташ.

ТАСС фотохроника.

КПСС ОБКОМЕ

ГЕОЛОГА В. Д. ГАЛИХИНА ПРЕДЛОЖЕНЕЕХ

КПСС обкома бюрос белгалдаьккхад, укх тIеххьарча шерашка Нохч-ГIалгIай чу мезозойски тIоанашкара дукха мехкдаьтта гучадаккхарах из дахара темпаш лакхъе вIаштIехьдаьнна хилар. Масала, 1964—1967 шерашка тIадеттаденна мехкдаьтта шера 2—2,5 миллион тонн хиннад.

Цхьабакъда, иззал из дукхагIа доахилга Iалашдара, тIа-тIа дукхагIа хьадоахаш латтача мехкдаьттана компенсаци ергйола мехкдаьтта запасаш йоахка аьттув бола структураш, блокаш, горизонташ лахара дIахо геологотохкама балхаш шерданза даргдац.

«Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене керттерча геолога В. Д. Галихина Тиркеи Шолжеи довкъашкарча мезозойски тIоаний тектоника кIоаргга Iомаяра ларда тIа, сейсмически тохкама прогрессивни методах пайда а эцаш, лоархIаме выводаш яьй. Цунна хетачох, мехкдаьтта дукхагIа Iайна хила тарлуш йола, къулбехьенгахьара къилбаседенгахьа йолха йоккхагIа йола структурни элементаш (блокаша) я: Шолжа атагIе, Шолжа дукъ, Алхан-Чурта атагIе, Тирка дукъ, Тирка йистера шаьра аре.

Долче, теIа структурни блокаш (вешта аьлча атагIенаш) мехкдаьттана къегIа ца хиларал совгIа, йIаьхегIа хила мегаш я хIанзалца хьа яйзача, Тиркеи Шолжеи довкъий системана юкъейоагIача, мехкдаьтта доаллача бурув техача (гучаяьхача) блокел. Цунах, даннеша хьа махьоккхара, Алхан-Чуртски атагIенна юккъера тIерча мела тIоаний гипсометрически белгалонаш 4500 метр кIоарга я, структурни картий тIеххьарча варианташка хьахьеккхача тайпара 5400 метр а йоацаш.

Из теркал а деш, нов. Галихина предложени еннай хIара тектанически блоке (цу даькъе атагIенашка а) мехкдаьтта доаллача мела тIерча тIоанашкара аьттув болашагIа долча хьалашка мехкдаьтта лахара хIанзе а параметрически (структурно-тохкама) скважинаш яха йолае аьнна.

Техка гучаяьха мехкдаьтта запасаш кийчъелга боккхача лоархIаме гIулакх хилар теркал а деш, КПСС обкома бюрос ше тIайийцача соцам тIа къоабалъяьй В. Д. Галихина ший записка тIа хьахьекха предложенеш.

«Грознефта» объединенеи (нн. Назаровна, Тилюпона), Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Iилма-тохкама институтаи (нн. Качлишвилена, Меркуловна) тIадиллад дIаьхегIа долча довкъийи (Тиркеи Шолжеи) царна гонахьарча атагIенийи кIоарга тектонически лоаттам бовзар духьа 6—7 параметрически (тохкама) скважина яккхарах долча дешага хьожилгеи укх гаргарча хана из къоастаделгеи.

Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Iилма-тохкама института (нов. Качлишвилена) тIадиллад скважинаш яхара пайдана йола моттигаш харжара, цар конструкци кийчъяра, кIоаргеи тIехкIоаргеи скважинаш яхара технологена даим тIахьожам лоаттабара Iилма-технически новкъостал делга.

КПСС обкома бюрос «Грознефтегеофизика» треста управляющи нов. Строцкий декхарийла ваьв Нохч-ГIалгIай АССР территоре тIа дечa сейсмически тохкамий боарамаш шерделгеи дикал лакхъелгеи, мехкдаьтта далларга диллача перспективни йолча, дуккхача тектонически структурай лоаттама бокъонца духтIадовлара РНП партеш алсамъяха.

КПСС обкома бюрос СССР мехкдаьтта доахача промышленноста министрага В. Д. Шашинга дехар даьд В. Д. Галихина предложенешка хьожилга а параметрически (тохкама) скважинаш йоахаргйола моттигаш белгалъярцеи уж яха бурув тоха доладарцеи дувзаденна дола дешаш къоастадар сихделга а. «Грознефтегеофизика» тресте йолаш йолча МОВ-а сейсмически партеех (юхатехача талгIений метод) мезозойски тIоаний кIоарга блокови лоаттам бокъонца бовзар духьа Нохч-ГIалгIай территоре тIа болх бара кхы тIа а РНП ши парти вIашагIйоллилга. Геологотохкама балхаш дIахо шердара дола дош дувцилга, хIана аьлча шера 200—210 эзар метр бурош деттаро Iалашдац мехкдаьтта запасаш эшшача боараме алсамъялга. «Грознефта» объединенена эша балха овсарле лакха йола оборудовани, бурув детта тIех чIоагIеи скважинай оагIоца уттаюи турбаш, хIаьта иштта толаме бурув деттараи кIоарга а тIех кIоарга а скважинаш яхараи хиланза яргйоаца кхыйола материалаши инструменти хулийтилга.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ!

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ТОЛАМ

Республика промышленни предприятей коллективаша шерра социалистически яхь а йоаржаь 23-ча декабре 1967 шера план кхоачашъяьй производства берригача боарамаи дукхагIа йолча лоархIамерча изделештеи. Цхьоалагlа январь хьатIанхачалехьа пятилетка кхоалагIча шера чотах хьаергъя 20 миллион совгIача сома маьха продукци.

1966 шерачул 12 процент дукхагIа арахийцай промышленни продукци. Мехкдаьттеи гази пхелагIа дакъа совгIа дукхагIа даьккхад республика промысловикаша. Дикка дукхагIа арахийцай мехкдаьтта продукташ, электроэнерги, гIишлой материалаш, тийга хIамаш, кога гIирс, кхачан продукташ, халкъо леладу кхыдола товараш. Планахчул лакхагIа я къахьегама овсарле. Из да машинехи оборудованехи пайда дикагIа эцарах, керда техника юкъехьарах хьахиннар.

ТIайийца хинна юбилейни социалистически декхараш дерригача хьокхамашта дикка тIехкхоачашдаьд промышленноста болхлоша.

Яхьа яьннарашта юкъе хьалхайолх КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча Грозненски крекинг-завода, «Старогрознефтеи», «Малгобекнефтеи» мехкдаьтта промыслови управленей, Грозненски химически комбината, мехкдаьттагазови управлене, гаражни оборудоване завода, хIамаш тегача производствай объединене, № 2 йолча Грозненски гIишлой-материалий комбината, Ассински консервни завода, Каргалински чхьагIара завода коллективаш.

Общественни производства эффективность лакхъяр, дIадодар кIезигдар, хIамай кхом бар бахьан долаш республика предприятеша продукци арахецарга дIабода мах планахчул дукхагIа лохбарах итт бетта 6,9 миллион сом ахча кходаьд.

Промышленноста болхлошта, инженерашта, техникашта юкъе тIа-тIа чIоагIагIа баржаш латт В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара баха боагтIача тайпара накъабахар духьа, пхе шера план 1970 шера 7-гIа ноябрь хьатIанхачалехьа кхоачашъяр духьа лоаттабу къовсам.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАША ХЬОКХАМ ТЕЛ

Ер чакхдоалаш латта юбилейни шу боахама экономика дIахо дегIайоалаяра, колхозхой вахара хьал - тоао тоадара Iалаьмате боккха лоархIам болаш хиннад. Пачхьалкхенга ка бола ялат планах доатIачул цхьаза дукхагIа деккал колхозо, хIаьта иштта ханал хьалха кхоачашъяьй дулх, шура, фуаш, тха тохкара заданеш а.

Экономика дегIайоалаеча хьалхалатт коммунисташ. Тха партийни организаце ва 42 коммунист. Царех дукхагIа бараша дика къахьет, шоашкара даим хьокхам тел, уллув къахьегараш оарцагIбоах хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Производства лоархIамерча участкашка а хьегаш, пахадлаш йоакхо ю боахам дегIабоалабара. цун дерригa доакъош пайда луш хилийтара.

Тха колхоза № 2 йола шурийтоварни ферма дукххача хана тIехьаюсаш яр. Укхаза касткаста хувцар завелующеш, специалисташ. Бакъда хьал хувцалуш дацар. Цу дерригне пайда дургбоацилга хайча оаха лаьрхIар ферма коллективаца загадала. Парткома члений къамаьл хилар дояркашца, Iаьсий леладераша, скотникашца. Гучадаьлар къахьегама дисциплина лоха хилар, доакъар ханнахьа дIа ца телар, цун учет эсала лелаяр. Фу де деза уж цIенхаштара кхоачамбоацараш дIадахара аьнна оаха даьча хаттара коллектива членаша денна жоп цхьабарт болаш дар — эггара хьалха, фермана керте оттаве веза ший гIулакх дика довза, дисциплина лакха йола специалист. Коммунист Д. Делимсултанов фермана керте оттавар шоашта долга хьахьекхар хьайбаш леладераша. Ферме болх бе вена дукха ха яц, бакъда доацача юкъа коллектива юкъе ший сий даьккхад. Иштта цхьа шу хьалха зоотехник нов. Делимсултанов керте эттар тIехьаюсача фермана. Коммуниста инициатива, цун принципиальность, нахаца болх бе ховш из хилар дукха ха ялалехьа гучадаьлар. Коллектива гIулакхаш тешшаме дегIадахка доладелар. ХIаьта хIанз социалистически яхьа итогаш яьчул тIехьагIа колхоза фермашта юкъе шоллагIа моттиг яьккхай ферма коллективо. Цун опыт района хьайбаш леладерашта юкъе шерра дIайоаржаяра колхозе хилар хьайийлла партийни собрани. Цига шоашта карагIдьннараши де лерхIараши дийцар Делимсултанова, ферма цхьаболча болхлоша. Цар хьахьекхар ферма болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах боала пайда, гучаяьхар керда товонаш, дийцар царех шоаш миштa пайда эцаргба.

Хьожаргда вай шоллагIча масалага. Юбилейни шера хьувкъам чуэцача хана тха толашагIболча комбайнераша коммунисташа К. Вилирхановеи Н. Хаджимуратовеи шоай сменни заданеш денча тIехкхоачашйора. Бакъда, иштта болх беш уж ши саг мара вацар боахаме. Берригача механизатораша иштта къахьегаргдола гIулакх вIаштIехьдаккхар — данза даргдоаца хIама дар. Оаха вIашагIъеллар толашагIча опыта школа. Iалаьмате пайдане хилар тха комбайнерашта цу школе ийца знанеш. ТIадоагIа шу долалуш оаха лерхI из школа юха а хьаелла. Комбайнерел совгIа цига дешаш хургба трактористаш а кхыбола механизатораш а.

Боккха теркам тIаухийт колхоза парткомо специалистий юкъараобразовательни боарам лакхбара, хIана аьлча оаха дика кхетаду боахама экономика дегIаяр цунца дувзаденна долга. Цхьаь цаI специалист вац деша тайп-тайпарча звеньяшка ца деш, ший гIулакхацара квалификаци лакхъяра сатийна волаш.

Шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIагIертта къахьегаш болча коммунистий вахарах лаьца ши масал мара доаладаьдац аз. Бакъда цар а хьахьокх боахама экономика дегIайоалаеча коммунисташ даим хьалхарча мугIарашка болга, коллективе цар авторитет лакха хилар.

ХIанз вай мехка шерра социалистически яхь яьржай В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна йоагтIа кийчо яра. пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра. Вай республике цу яхьа инициатораш ба КПСС XXIII съезда цIерагIча крекинг-завода коллектив, Сунженски района юртбоахама къахьегамхой. Цар тIахьехам тха колхозхоша массава раьза а волаш хьал а лаьца керда рубежаш белгалйир. Уж кхоачашъяро тха йиш хулийтаргья ка бола ялат дохкара пхе шера план 1968 шера кхоачашъе, хIаьта хьайбай продукташ йохкара пхе шера план 1969 шера кхоачашъе.

Н. ДЖАБРАИЛОВ,
Ведана района Орджоникидзе цIерагIча колхоза парткома секретарь.

САТЕМ БОАЦА ОАМАЛ

Из кIезиг · дукха букара вийрза саг Сунженски районе меттел, гаьна цул арахьа а вовзаш ва. Виктор Васильевич Черников ва из. Пенсе ваха салоIаш вола 7 шу гаргга ха йоллашехь а ший партийни организацецара бувзам цхьанна а хана хоадабеш вац.

Нов. Черников каст-каста бIарга го йиш я Ассински консервни завода територе тIа, массе а хана хул из шуй хинна бола, хургбола учеником бодз беш болча. ХIара оршотдийнахьа завода партийни бюро кабинете гургва шоана из Эшшача некъашта де массаза а кийча ва.

ХIаьта ше яьккхача ханах ткъаь шерал тIех йолча хана партийни пропагандист волаш хьаьвенача Виктор Васильевича эггара чIоагIагIа дагадоаллар шийга ладувгIарашка материал кIоаргагIа кхетайтилга, цар уйла дукхагIа цунна гIаувзилга да.

ХIанзчул кхо шу хьалха Ассински консервни заводе марксизма - ленинизма ларций школа вIашагIа а елча, марксистско - ленински философи хьан хьехаргва - хьоагI, аьнна, уйла йича партийни бюро тIехьа массава раьза а волаш. Цу хьаьккарлош коммуниста Черникова. ЧIоагIа раьза а хинна, из боккха бехктохам шийна партийни бюро кхоачаш вола хиларах...

...пагандист Черников философе курс хьехаш вола. Соахка 2-ча шера дешара марксизма - ленинизма ларций школе философе хьакъехьара курс йистеяьккхар цо. Хеталургдолаш цар хIанз-м салаIа а мегарг ма дий цо, аьлла.

Цхьабакъда, наха пайдана дола оамал йоаллаш ва Виктор Васильевич. 1967 дешара шера школе юх... партийни политически школа ... марксизма - ленинизма ларций школе ... философе хьеха раьза хилар.

ХIанз цу школе занятеш хьинаре, лакхача идейно - политически лагIарга доаладеш, дешабархоша кхачамбоацаш занятешка кхача...

...куле а ше тIайнца декхар кхоачашделга цхьанна а минуте меддалийтан цо. Виктор Васильевич пропагандист волча школе деша дIаязвенна 20 новкъост ва. Уж тайп - тайпарча къамех бола, тайп - тайпара профессеш йола, тайп - тайпара ханаш йийнна нах ба. Цхьабакъда, царна массанена а дагадоаллар цIа дар: ... марксизма - ленинизма ...

...равар книжка тIа ше болх бе Iомавелга. ХIара ший занятии цул хьалхагIарчоа тара йоацаш чакхъяккха гIерт Виктор Васильевич. Занятешка цо ийбе ха а ховш пайда ийбу гойтара пособеех, хIаьта укхаза тIатоха доагIа уж цо ше кийчъеш хилар а.

Конспекташ уттаелга пропагандиста Черникова школе дешабагIарий декхарех цаI хинна дIаттад. Iомае керда материал луш цо дешабагIарашка ... Виктор Васильевич Черников пропагандист волча школе дешараш дукха.

И. ЧУНИХИН,
КПСС Сунженски райкома пропаганди агитацеи отдела инструктор.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА

Старогрозненски бурув деттача конторера Кротов Георгий Степанович керте латта бригада къахьегача мехкдаьтта майда тIа уллача № 68 йолча скважина тохкама бурув тохаш я. 4600 метр я цун лерхIаш йола кIоаргал.

ХIанз лаьттан ченаш тохкараш 2093 метр бурув теха баьннаб, планал 63 метр дукхагIа да из. Бурув сиха тохарои электроэнерги кхом беш дIаахийтарои торо хилийтар декабрь бетта 17 денна пачхаьалкхен 12 эзар сом кходе.

Бурув деттарашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт. Г. Шульгина кулгалдеча бурув деттарий смена. Декабрь бетта задани кхоачашъяь а баьнна 140 метр лоаман породах бурув техад цар. Царна дукха тIехьабисац А. Мучаева смена болхлой а.

Дика новкъостал ду бурувдеттарашта лаборанта-коллектора Федотова Валентинас. Лоабата мархкала параметраш кIезиг дукха лертIара яьлча чехка хоам бу цо бурувдеттарашка.

В. И. Ленина ваь 100 шу дизара хетаду бурувдеттараша шоай балха толамаш.

А. ТИЩЕНКО.

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

20-ча декабре мехкдаьтта сийрда продуктай арахецаш шера план кхоачашъяьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводо. Арахецача продукцега дIабода мах лоххарах цхьайтта бетта 373 эзар сом кхоачадаьд. Цехашта юкъе хьалхара социалистически яхье хьалха лаьттадалар В. З. Куракин керте латт № 4 йолчеи И. И. Вlаянико кулгалу № 5 йолчеи цехий коллективаш.

Л. ФОМЕНКО.
тха штате йоаца корр.

ДИКА ФУ—ЛАКХА ХЬУВКЪАМ

Республика дукхкхача боахамашка хIара шера лакхлу юртбоахама культурай хьувкъам. Цу гIулакхa аьттув балара керттера дар да дIадувча фуна дикал лакхъяр.

ТIаккха мишта латт из болх республика боахамашка?

Масала, Урус - Мартана района боахамашка гурахьа дIадийнача деррига фух 95,5 процент кондиционни да, хIаьта из деррига фу цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах а да. Надтеречни района боахамашка деррига гурахьа ювча культураштa дIадийнача фух 99 процент кондиционни дар, хIаьта цу даькъе цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах доднаш вIалла а дацар. Цу хьакъехьа тика къахьийтад Сунженски, Грозненски районий боахамий кхаш леладераша а.

Хоьш маларра, лаьрхIа фуна дIадув фу духхьал цхьоалагIча классах мара хила йиш яц. ШоллагIча классах дар ялата лаьрхIа, хIаьта цу тайпара фу ца тоъаш моттигаш ний съелча мара дIадец кхоалагIча классах дар. Оасар ийна цIенде хала дола фу да из, е 90 процент мара хьатIа ца доала фу. Из фу дIалера мога деш дац. Кхы а воrIa хила, тарлу дIайийнача культурай хьувкъам. пагахьа санна дIадувш дола фу кондиционни ца хилча. ХьатIадаларга диллача из фу цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах дале а цIеналга диллача кондиционни дац. Из бахьан долаш боахамашка дохкача фуна дикал лакхъяр духьа контрольно-фуна лабораторе болхлоша рекомендацеш те.I боахамашта. тIадаларга диллача цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах а делаш, ший цIеналга диллача кхоалагIча классах дола фу боахамий хьалашка цIоцара.

Дале а колхозийи совхозийи специалисташа боаrIa теркам тIабахийтан дIадувча фуна дикал йоаrIaча тайпара лакха хилийтара. Нийсйоаийт цхьацциайолча хана кхоалагIча классах дола фу дIадерал совгIа кондиционни доаца фу дIадувш йола моттигаш а.

Иштта, Шелковской района колхозаша 3068 гектар йолча кхашка хьатIадаларга диллача кондиционни доаца фу дIадийнад. Цу тайпара доархIаме кхоачамболцараш нийсдалийтад гурахьа ялат дIадувча Грозненски, Сунженски районий боахамаша. Цу гIулакхах ха йиш я цхьаццадолча боахамий специалисташа гурахьа дув ялат дIадер санна йола бехктокхаме мероприяти лерттIа чакхъяккхара боаrIa теркам тIа ца бахийталга.

ХIанз кхаш леладеранна хьалхашка латта декхар сенах латт аьлча из латт. бIаьстан юхье юв культураш дIаювча хана кхоалагIча классах дар, кондиционни доацар, тахкавза дар дIадувча фуна юкъе ца дахийтарах. Боахамий специалисташа тIехдика кхетаду, нагахьа санна дIадувш дола фу цхьоалагIча классахи районированни долча фухи хилча бIаьстан юхье дIаюврrйолча культураштa минеральни удобренеш товсаш, дохьа жа - химикаташца обработка еш, лаьтта кийчдеш, кхы балхаш деш боахама хула зе совлеца меттаоттаргдолга.

ХIанз республика колхозийи совхозийи специалисташ, кхаш леладераш кийчо еш ба бIаьстан юхье юв культураш дIаера. БIаьстан юхье юв культураш тIае ха хьатIакхачалехьа йоакхо е ела хьалхxе а дика фу Iалашдара.

Цхьабакъда, пхийттлагIа декабрь тIаккхоачаш контрольно - фуна лабораторешa даьча тохкамаша хьахьокх хIайналца боахамашка Iалашдаьча ялата, ялата - бобови культурай фу 31,7 процент мара кондиционни ца хилар, хIаьта царех 22 процент мара дац цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах.

Укх таблица хьахьокхаргда республика боахамашка бIаьстан юхье ялата - бобови культурай фу Iалашдара гIулакх мишта латт:

Районаш	Ялата, ялата-бобови культурай фу Iалашдар (плано проценташа): деррига Iалашдаь фу	цу даькъе I—II-чи классах йола фу
Ачхой - Мартана	2	2
Ведана	—	—
Грозненски	58	12
Гудермесски	8	1
МалгIабика	22	4
«Минеральный» совхоз	99	99
Наьсарен	6	6
Наурски	90	72
Пожай - Юрта	—	—
Советски	—	—
Сунженски	21,5	15
Урус - Мартана	4	—
Шалински	4	1
Шелковской	21	20
Юртбоахама министерстве	31,7	22
Грозвино	36	18
Скотооткорм	33	—
Консервтрест	—	—
Опытни станци	—	—
Кхыдола боахамаш	—	—
Ерригача республике	31,3	22

Шоана гуччa тайпара бIаьстан юхье ювча культураштa фу Iалашдара гIулакх геттара эсала лел республика дукхкхача боахамашка. ДикагIа латтац боахамашка Iалашдаьча фуна дикал лакхъяра гIулакх а. Къаьстта во болх баьб цу хьакъехьа Урус - Мартана, Шаьла районий боахамашка. Цу районий боахамашка деррига а планах Iалашдаьча ялата, ялата - бобови культурай фух диъ процент мара кондиционни дац. Цул совгIа цIендаьдац гороха, мукха фу.

ДикагIа вIаштIехьдаьккхадац из гIулакх Сунженски района боахамашка а. Цига 4460 центнер мукха, гороха фу цIенданза да хIанз а. ХIаьта Гудермесски района «Степной» яхача совхоза 22 эзар центнер дуга да хIанз а тIехь цIенданза.

Белгалданза даргдоацаш кхоачам боацар да фуна лаьрхIа Iалашдаь ялат ший ханнахьа Iалаш ца дар. хIаьта IалашдаьчуI тIехьаrIa цIенданза дола ялат дукха лоаттадарах фу хьатIадалара процент дикка лохъенна хилар. Иштта Сунженски района колхозашка фуна лаьрхIа Iалашдаьча ялатах 5036 центнер, Шаьла района боахамашка 1060 центнер, Ачхой - Мартана района боахамашка 930 центнер, Шелковской района боахамашка 1375 центнер хьатIадаларга диллача дика доацаш да. Плановичул лохагIа да ялата хьатIадалар. Кхы а дукхача боахамий специалистий цIераш яха йиш я, бIаьсти яла гаьна я яхаш, фу цIендара, цунна обработка яра сухал беш ца хиларца ювзаянь.

Цхьабакъда, цхьаццадолча боахамий специалисташа йоаrтIaча тайпара йоакхо яьй бIаьстан юхье ювча культурай фу ший ханнахьеи дикеи Iалашдара. Иштта, Наурски района боахамашка шоашта деррига эшача фух 90 процент фу Iалашдаьд, хIаьта цох цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах дар 72 процент да. Дика болх баьб цу хьакъехьа «Минеральный» яхача совхозе а. Укхаза Iалашдаьд 99 процент кондиционни фу, хIаьта деррига фу цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах а да.

Из доархIаме мероприяти ший ханнахьа кхоачашъяра тIехьадусаcа боахамашка этта хьалаш бакъдара цхьаккха а бахьан дац — кхоачам болаш машинаш, специалисташ ба боахамашка. ГIулакх эсала лелара бахьан да специалисташа цу гIулакха йоакхо ца яр.

ХIана хIара боахама специалисташта хьалхашка латтача декхарех керттердар да фу цIендараи цунна сортировка яраи балхаш сихдар. Халданза болх байта беза ялат цIендеча машинашка. шин сменах бе беза болх.

Колхозийи совхозийи агрономаш декхарийла ба из болх мишта бу хьожаш халданза тIахьожам лоаттабе. Уж бехктокхаме ба хьалхxе а кхоачам хилнал цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах дола фу Iалашде.

Цунга хьежжа мара дика хьувкъае йиш яц бIаьстан юхье юв культураш.

Л. ЧЕТВЕРИКОВА,
республика контрольно - фуна лабораторе йоникхагIа йола агроном - инспектор.

ДУКХАГIА ХУРГДА БАЬЦАДААРАШ

Iа денна тоъал ха я. Кхашка биткъа лай тIоа улл. Тхьайсача Iалама сатем ца боабеш санна хеталу цхьаккха а хIамо. Цхьабакъда из хеталуш мара дац.

Баьцадаарий культураштa 120 гектар лаьтта къоастадаьй Гудермесски района «Дружба» яхача совхозе. Сихденнад укхаза балхаш. ВIалла шелал а отталехьа дIаэзар боахама механизатораша баьцадаараш дувогдолча кхашка кхоачамхилал органически, минеральни удобренеш. Духхьал ткъаь итт гектар долча, тIехьекхача кабуц дIае лаьрхIача кхай тIа ялх бIаь совгIа тонн органически удобренеш ехкар механизатораша.

Iалаьмате чIоагIа теркам тIабахийтар баьцадаараш кхедераша эйба лаьтта оахача хана из дика кийчлара а. Механизатораша лаьтта оахаш, халданза тIахьожам лоаттабора специалисташа. ЙоагIа кIоаргал йолаш (27 сантиметр) юкъе йовкъаш ца юташ цхьатарра аьха Iодиллар деррига лаьтта. ДIайийнай боахаме хьалха хьахула гурахьа юв кабуц а. Из дIа мишта дика йийнай а, лаьтта мел дика кийчдаь хиннад а. хIаьта тIалийнар дика фу хинналга а ховргда, ткъаь цаI гектара тIа дIайийна ерригa гурахьа юв кабуц массадолча кхай тIа цхьатарра хьалтIа а яьнна пхелагIа йола листалг а теха, бIаьстан юхьарча йIовхалга хьежаш латта из бIаргаяйча.

ХIанз кхай тIара юртбоахама машинаш а механизатораш а дIабахаб. Техника а баьцадаараш кхедерий а гIар хозаргья хIанз парникашка. Баьцадаараш кхедара йоккха опыт йолча Коков Николай Федоровича кулгал а деш парникай боахама доазон тIа хица коачдаь кхои дернови лаьттеи тракторни тележкашца тIакхухьаш ба механизатораш.

Совхоза плотникаша дика тоа а яь кийчъяьй 650 парникови рама. Цар чу Iодехкаргда баьцадаараш кхедеча звено болхлоша хIанз укхаза хьатIаувза кхо. ХIаьта парникашка хьалха хьахула помидораш кхеергья. Цу гIулакха кулгалдеш я звеньевая Алтанбаева Роза. Цо кулгалдеча звено болхлой помидорий фу дIаде кийчлуш ба.

Совхоза агроном-овощевод волча Неумоин Федор Петровича дувц тIадоагIача шера 1100 тонн баьцадаараш кхеде лерхI оаха, яхаш. ХIаьта изал баьцадаараш кхедара мел эшаш дола хьалаш Iалаш а даьд боахаме. Лаьтта тIехника кийчдаьд, ханнахьа кхоачамхилал фу Iалашдаьд, хIаьта складашкара деррига фу цхьоалагIча классах да.

Совхоза баьцадаараш кхедеча коллектива болхлоша лаьрхIал тIадоагIача шера лаьтта лелдара культура дикка лакхъе. Цу гIулакха агротехнически дешара системе Iомаю баьцадаараш кхедара хьалхалатта приемаш. Балха юкъекхувларгда цар хIанз тIехьара Iилманна карагIдаьннараш а. ХIанзе а белгалъяьй баьцадаараш кхедераша оасара баьццица къовсам лоаттабара йола мероприятей комплекс а. Цу гIулакха хьалхxе а Iалашъяьй укхаза йоккха эффективность йола оасара баьцашцеи зенеча садоахкача хIамашцеи къовсам лоаттабара мел эшаш йола химически средстваш.

ХIанзе а баьцадаараш кхедеча бригадашта кхоачамхилал тракторaш, лаьттана обработка ю уборочни техника хьожаяьй. Уж деррига а дика гIулакхаш теркал а лаь йоах Федор Петровича: «Пятилетка кхоалагIча шера баьцадаараш кхедара оахош тIаийца бехктокхаме декхараш толамца кхоачашдергда оаха». ХIаьта агроном-овощевода яхар боахама беррига баьцадаараш кхедечар дагардар да.

М-Р. ПЛИЕВ.

Ца доадеш юхадера

Лостам болаш, шоашка дIаденна хIама тешаме леладеш нах ба мотт сона Наьсарерча почте багIараш.

Дукха ха йоаццаш Москве письмо дIахьийта лаьрхIар аз. Боъонца массане а кхетадергдолча йовзонца адрес а яздь Iочутессар аз письмо почта маIар тIа йоаллача яьшка чу.

Цул тIехьаrIa цхьа кIира даьлар. Из Москве дийша а дицденна а хургда аьнна сона хеттача гIолла лоалахочун кIаьни вера со волча цхьа письмо а дахьаш.

IотIахьежача аз Москве дахьийта письмо да-кх хьона... Цкъарчоа эгIазвахавале а гIадвахар со, из ца довш сайга юха кхачарах. ХIанз а са наьха тIарча киса доали из ший штамп а тIалатташ.

БIаьха никъ хиннабар це баьр — Наьсар-Кертера Назранеи цигара юхеи (юкъера юкъ — 5 километр). Цига дIа-м аз ах сахьата дихьадар из, юхадоаrIаш кIира даьккхад цо. Тамаш еций ца довра.

Иштта дика да хьона почта болхлой маьнара хилар. ДIанхача дезачунга ца кхоаче а яздаьча даьга юха ма кхоачадой цар письмо кхы вIалла деце а.

М. ХАСУЛТАНОВ.

КОЛЫМСКИ БОЛАТА ТКЪАЬИ ПХИЪ ШУ

1942 шера декабре Магадански областа Оротукан яхача поселкерча горни оборудованена ремонт еча заводе духхьашха хьадир колымски болат. Тишача аьшкех эггара хьалха лоаладир из мартеновски цеха начальника Сидоренкос, технолога Прицепа, мастера Еремина, сталевара Бронникова.

Хиланза эргйоаца оборудованни огнеупораши хиннайоацащехьа а, дахча доага а деш баха безаш хинна кокс теабоацашехьа а, цехо денгара денга телар фронта чIоагIа эшаш хинна металл.

ХIанз заводерча къаьнарча мартена меттел дIаэттай низ бола электропишк, хIанзара механизмаш. Оротукански болат дошув доахача прискашка, вальфрам, кIала, кхыйола пайданера хIамаш йоахача болх бу машинаш кийчъярга дода. Эггара хьалха колымски болат даьккхача хана денз 25 шу дузаш заводе юбилейни болат лоаладаьд Шевченко Павела коммунистически къахьегама бригадо.

Федор РЕДКИХ,
АПН корреспондент.

ПАЙДА АЛСАМБУВЛ

Тха боахам боккха бац. Деррига оаха лаьтта 2114 гектар мара дац, цох 912 гектар гурахьа дувча ялата дIалоац, 230 гектара тIа ялата лаьрхIа хьажкIаш юв, 335 гектара тIа шекара свекла, 240 гектара тIа генараш, иштта кхыйола культураш. Колхоза хьайбаш ворхI бIаьннега дIакхаьчад, царча юкъе доахан — 240. Цхьайола предприятеш а я колхоза. Артела чIоагIа пайда луш я кIир йоаккха цех, пишекомбинат, хьаьра.

Юбилейни шера тха колхозхошта юкъе яьржача социалистически яхьо вIаштIехьдалийтар Советий Iаьдала 50 шу дузача цIейна лакхарча толамашца тухьал даха. Нагахьа санна планах оаха чуда лаьрхIа ялат 6920 центнери тIаийцача социалистически декхарех да лезар 7000 центнери хиннадале, чуденар 7045 центнер да. Из тха вIаштIехьдаьннад лаьтта леладара культура лакхъяр бахьан долаш, удобренех бизза пайда эцарах. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 20 центнер кIа, 220 центнер свекла чуийцай боахама кхаш леладераша. Уж хьокхамаш лийрхIачул дикка лакхагIа да.

Укх тIеххьарча шерашка боахама чIоагIа пайда луш йола культура лелае доладеннад тхо. Из тхьамка да. Из дIадийнача 20 гектара тIара юкъера лаьрхIача хIаране тIара 12 центнер яьккхай план 10 центнер йолча.

Дика баьб болх колхоза хьайбаш леладераша а. Цар социалистически декхараш тIаийцалар 1967 шера доахангара 4200 центнер шура яккха, хIаьта пачачахьалкхенга йохка езар 3050 центнер шура, 160 центнер дулх. ХIанз ала мегаргда декхараш толамца кхоачашдаьд аьнна. Дулх дохкара план хIанале 122 процент кхоачашъяьй, хIаьта планах лерхIаш хинна шура ехка даьлар цхьоалагIча ноябре, хIанз пятилетка кхоалагIча шера чотах болх беш ба тха дояркаш. Колхоза специалисташа, болхлоша дика кхетаду хьайбай продуктивность лакхъяра керттердар доакъара база чIоагIъярца дувзаденна долга, цу гIулакха дукха мероприятеш чакхъяхай колхозе, тоъал силоса лаьрхIа хьажкIа, иштта цкIа дIайийча массехк шера тIаювла баьцаш, кхыйола доакъара культураш дIаюв хIанз.

Коммунистически парте юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка бехктокхаме декхараш оттадаьд. Укх массехк шера дикка лакхъе еза хIара гектара тIара йоала продукци. Шерагара шерага лакхлу колхоза кхашка хьувкъам. Нагахьа санна ши шу хьалха хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 1 центнер кIа чуэцаш хиннадале, укх шера из 7 центнер дукхагIа хилар, иштта 170 центнер хиннача, хIанз 220 центнерага кхаьчай шекара свекла а. цу тайпара деган гIоздоахаш лакхбеннаб кхыча культурай хьувкъам а.

ХIанз колхоза кхаш леладераштa юкъе шоай маякаш я. Царех я Мешиева Ровзат. Цо кулгалдеча звенос 10 гектара тIа шекара свекла лелаю. Укх шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 570 центнер мерза овлаш чуденад звенос. Царел дукха тIехьабисабац Билалова Мурманас, Асхабова Марусяс, Герихманова Поллус кулгалдеча звеной членаш а. ХIара гектара тIа 500 центнер совгIа шекара свекла кхеяьй цар.

Массехк шу хьалхачул шоаза гаргга дукхагIа кIа даьннад укх шера Гирихановh Мовсар керте латтача бригаде. ХIара гектара тIара из 22 центнер хул.

ТIеххьарча шерашка дикка лохдаьд боахаме продукцега дIадодар. Къаьстта хьокхаме да из дулхагеи шурагеи диллача. 1966 шера центнер дулхага 169 сом додар, планах лийрхIар 98 сом долча. Из иштта хилар бахьан хьайбаш леладераша деррига балхаш кулгаца деш хилар дар. учет во лелар. Кхоачамбоацараш белгал а даьха уж дIадахара де дезараш белгалдир оаха. Фермашка кхо арадоаха транспортераш оттайир. учет нийса лелайоай хьожаш тIахбожам оттабир.

Цу мероприятех баьнна пайда хIанз балха итогаша хьахьокх. Хьагучох центнер дулхага дIалодар планал тIех хургдац. Иштта холуш лохденнад шурий центнерага додар а. Планах лийрхIачул дикка кIезигагIа ахча дахад колхозе центнер кIа, хьажкIа, тхьамка, шекара свекла кхеярга.

Дукха пайда бу артела пишекомбинато, кIир йоаккхача цехо, хьаьра. Колхозо дукха ахча хьожадаьд царна реконструкци е, керда оборудовани эца. ДIадахача шера реконструкци яьй хьаьра, укх шера цхьан сахьата 1200 шуша лимонад арахеца цех хьайийллай пищекомбинате. Цу предприятеша колхоза лу доход 1968 шера 800 эзар сомага дIакхоачаргья, хIаьта 1966 шера колхоза еррига доход 612 эзар сом яр, планах лийрхIар 516 эзар сом долча. Укх шера планах лийрхIа доход 802 эзар сом яр, хиннар 900 эзар сом я.

Доход йоккха хиларо вIаштIехьдоалийт шерра капитальни, культурно - бытовой объекташ хьалъе. Духхьал укх шера колхозе хьалъяьй 200 Iатта лаьрхIа механизированни помещени, 60 моттиг йола берий комбинат, хIанз хьалъеш а я массехк объект. Колхозхой хьашташ кхоачашдара бани я колхозе, водопровод, хIамаш тега мастерской, кога гIирсаи радиоприемникаштеи ремонт ю мастерскеш я.

Боахама экономика чIоагIъяларга хьежжа лакхлу колхозхошта къахьегамах луш дола алапиз а. Дерригача шера лаьрхIача хIара бетта 100 сом гаргга ахча эц цар.

Белгал ца дича даргдац колхозе ерригача резерваех бизза пайда эцаш хилча уж толамаш кхы а лакхагIа хургхилар. Из хьахьокх тха дикагIа болча къахьегамхой балха опыто. Иштта, дояркаша Тазбиева Кхокхас, Билалова Элисас, Айламирова Бингис шоаш лелабеча хIара Iаттагара хIанале 2000 эзар килограмм гаргга шура яьккхай. Балха хьалаш цхьаттара дале а фермай цхьаболча дояркаша 1500 килограммал кIезигагIа яьккхай шура. Цар болх тоабара теркам тIабахийтаб оаха.

Дегаш раьза долаш тIаийцад колхоза къахьегамхоша Сунженски района къахьегамхоша даь кхайкарал. Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тIаийца декхараш укх тайпара да: 1970 шера паччахьалкхенга 671 тонн шура, 53 тонн дулх дохкаргда хьайбаш леладераша. Иштта дукхагIа я кхашкара чуэца лерхIа продукци. Къахьегама совгIаташца белгалдергда В. И. Ленин ваь бIаь шу дуза ди.

С. МУСЛУЕВ,
Шаьла района Ленина цIерагIча колхоза председатель.

«МИНСК-23» ЯХАЧА МАШИНАХ ДОАХКА ГIУЛАКХАШ

Геттара дукха декхараш кхоачашдеш я белорусски конструктораша-кибернетикаша яь керда электронно-вычислительни машин. Цо лоархI промышленни оборудованена тIабода низ, бухгалтерски учет ю, чоалханера конструкторски технологически расчеташ кхоачашъю, оперативно-производственни планаш уттае новкъостал ду.

«Минск-23» яхача машинах пайда ийбу тайп-тайпара справочникаш, транспорта лелара расписанеш уттаеш. Цо регистраци ю торговле организацей заявкашта. ЛаьрхIа йолча устройства Iалашду тайп-тайпарча предприятешкара телефонаца информаци хьайиелга.

Кердача машино шийл хьалхагIарча «Минск-22» яхаш йолчул шозза сихагIа чакхйоах гIулакха информаци. Цуи дагакхабара устройства чу 40 эзар знак я.

Иван КОЩЕЕК.
(АПН).

АЗЕИ АФРИКАИ ХАЛКЪИЙ СОЛИДАРНОСТА ОРГАНИЗАЦЕ ИТТ ШУ ДИЗАР

26-ча декабре итт шу дуз Азеи Африкаи халкъий солидарноста Организаци вIашагIъеллача дийнахьа дениз. 1957 шера цу дийнахьа Каире хьайийллар дунен халкъашта юкъерча кердача организацена лард елла афро-азиатски халкъий эггара хьалхара конференци. Ше йолаш хьайоагIача шерашка Азеи Африкаи 80 совгIча мехкара солидарноста комитеташ, общественни организацеш, прогрессивни къамий-демократически партеш ший мугIарашка чуэза, дунен халкъашта юкъе бокххача лоархIаме бола дунен халкъашта юкъера антиимпериалистически болам а хинна дIаэттай солидарноста Организаци.

Къамаш - мукъадахара шеррача фронтахи империализмана духьаларча къовсамахи дIахадаргдоаца дакъа а хинна дIаэттаб солидарноста болам, къамаш кхычарех тийша хIама доацаш хилийтар духьа, машар, демократи, социальни прогресс бахьан долаш къовсам лоаттабара Азеи Африкаи мехкий прогрессивни общественность оарцагIъяккхарея кхотаярен гIулакха юкъе доккха дакъа лаьцад цо. Китайски вакалаша барт эгIабеш дола тийшача балха гIулакхаш леладаь доллашехьа а, солидарноста Организаце ший тIеххьарча форумашка ший мугIараш шердир, лоархIаме гIа баьккхар дунен халкъашта юкъерча кхыча боламашцарея европейски социалистически мехкий общественностацареи бувзамаш чIоагIдара новкъа.

Ший итт шу дизарца дувзаденна мероприятеш чакхъяха кийчлуш я солидарноста Организаце Каирера массазара секретариат. Белгтала аьлча, укх шера 27 декабре Каире чекхъяккха лаьрхIад Организаце итт шу дизара хетаянь торжественни заседани, солидарноста къамий организацей, дунен халкъашта юкъерча демократически организацей, европейски социалистически мехкий солидарноста комитетий викалаша дакъа а лоацаш.

Массазарча секретариато баьча тIахьехама жоп а луш, Азеи Африкаи мехкашцарча солидарноста Советски комитето лаьрхIад из юбилей езъяра чакхйоахача мероприятешка хьинаре дакъа лаца.

Азеи Африкаи мехкашцарча солидарноста Советски комитете болама 10 шу дизар дездара кийчо яра дешашта хетаянь комитета Президиума шерра заседани хиннай.

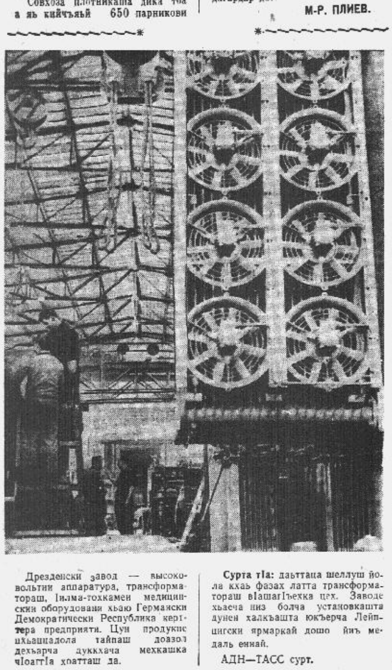
Заседане дакъа лаьцар Iилма, культура, искусства бокххийча деятелаша, советски общественни организацей, учрежденей, предприятей кулгалхоша — Советски комитета коллективни членаша. СССР Лакхехьарча Советеи союзни республикай Лакхехьарча Советийи депутаташа, Казахстана, Среднеазиатски, Закавказски республикай солидарноста комитетий викалаша.

Солидарноста Советски комитета Президиума Председатела Б. Гафурова докладах йолча пренешка къамаьлаш даьраша белгалдаьккхар къамий-кортамукъален болам дерригача халкъо хьаллоацилгеи паргIато бахьан долаш къовсам лоаттабераштa практически новкъостал делгеи вIаштIехьдаккхара даькъе Азеи Африкаи халкъий солидарноста Организаци бокххача лоархIаме хилар а хIаьта иштта солидарноста боламо халкъий антиимпериалистически цхьоагIо чIоагIъяра юкъе, къамий кортамукъален болама, дунен социализма низий, дунен халкъашта юкъерча болхлойи демократически болама хьинар вIашагIтохара юкъе. США империалисташ керте латтача империализмана, колониализмана, неоколониализмана духьаларча къовсама юкъе доккха дакъа лоацаш хилар а.

Цар дийцар солидарноста Организаце укх шера дунен халкъашта юкъера викалаш шерра вIашагIтохилга вIаштIехьдаьккха хиларах: цун совета никозийски сесси, Каире хинна солидарноста Организаце чрезвычайни конференци. Деле хинна Iарбашха долча халкъий къовсам хьаллацара дунен халкъашта юкъера конференци. Цу вIашагIкхетарашка тIаийцар Азеи Африкаи мехкий халкъаш оарцагIдахара. Вьетнама гуплале халкъ хьаллоацаш лоаттабу американски агрессена духьалара къовсам чIоагIбяра, солидарноста болама мугIараш чIоагIдара тIаерзаяь решенеш, цига дийцад ГIаргарча Малхбоаленера хьал а Iарбашха долча халкъий паргIатоннеи суверенитетаи духьаларча израильски агрессех хьахиннарашца къовсам лоаттабара гIулакхаш а.

Солидарноста Советски комитета президиума заседане тIаийцар афро-азиатски солидарноста Организаце итт шу дизарца дувзаденна советски Союзе чакхйоахаргйолча дукхача мероприятей план.

(АПН).

Дрезденски завод — высоковольтни аппаратура, трансформатораш, Iилма-тохкамеи медицински оборудовани хьаю Германски Демократически Республика керттера предприяти. Цуи продукци цхьаццадола тайпаш доазол дехьарча дукхача мехкашка чIоагтIа хоатташ да.

Сурта тIа: даьттаца шеллуш йола кхаь фазах латта трансформатораш вIашагIъехка цех. Заводе хьаеча низ болча установкашта дунен халкъашта юкъерча Лейпцигски ярмаркай дошо йиъ медаль еннай.

АДН—ТАСС сурт.

МЕХАНИЗАТОРАШТА БЕХКТОКХАМЕ ХА

ХIара шера дукхагIа хул тха машинно-тракторни парке чуйоагIа техника. Боахама экономика чIоагIъяларга хьежжа тха вIаштIехьдоал колхозхой къахьегам аттача баккхара мел эшаш йола юртбоахама техника Iалашъе. ХIанз кхашка юртбоахама культураш кхеярга диллача 95 процент балхаш механизаци яь да. Колхозни вахаре керттера фигура хинна дIаэттав механизатор.

ХIанз тха боахаме дукха я дукхача шерашка болх баь техника. Юртбоахама техника дукхача шерашка болх бу цох леррттIа йоакхо яр бахьан долаш, ханнахьеи дикеи ю ремонт, боаггIача тайпара эц пайда. ХIаьта хIанзараяр фу ха я аьлча, из я гуйрен кхашкарча балхах мукъаьяннача техникана ремонт ю ха. ХIара денна боахама мастерскешка хьатIаух керда тракторaш, комбайнаш. Механизатораштa хьалхашка латт хьанз бехктокхаме декхар — еррига юртбоахама техника, инвентарь бIаьстан кхашкарча балхашта дика кийчъяр.

Керттерча даькъе тха хIанз тоае еза техника кховзткъа трактори, пхийтта комбайни, дукха тIехьаювза оборудовании я. Уж балхаш ший ханнахьа чакхдахара ремонтни сезон дIайолалушше а еррига техника тоаяра график оттайир оаха. Из дIайовзийтар массаболча механизаторашта. Цул совгIа мастерскойшка Iалашйир эшаш йола узлаш, тракторашта, комбайнашта ремонт еча эшаш йола запасной оатхалаш.

Эггара хьалха ремонт е доладелар тхо пропашной тракторашта, хIана аьлча гусенични тракторaш кхы а эйба лаьтта оахаш яр. Ховш маларра техникана ремонт дика яри из сиха чакхъяккхари айхча дувзаденна да мехмастерскойшка из лоархIаме мероприяти чакхъяккхара кийчо ярцеи, ремонтни бригадашка йоккха опыт йола механизатораш хиларцеи.

Из дика кхета а деш ахкан заманахьа ремонт йир оаха мастерскойшка, шерийр моторашта ремонт ю цехаш, тоайир тIехьашкарча мосташта, передачай коробкашта ремонт ю цехаш. Цул совгIа укх шера боахаме Iалашъяьй ремонт яьча моторашта обкатка ю стендаш, доагора аппаратурана регулировка ю испытателаш. ХIаьта шоай болх, юртбоахама техника дика йовзаш бола механизатораш ба ремонтни бригадашка вIашагIтехараш а. Царех ба тха техникана хIанз ремонт еш бола механизатораш В. Мухун, В. Евсеев, М. Головашев. Укх тIеххьарча массехк шера хул уж мехмастерскойшка техникана ремонт еш. Тешшаме ала йиш я цар ремонт яь трактор кхай тIа цIенхаштта кхоачамбоацар нийсденна латтаргйоацилга. ХIара оатхал хIара узел йитац цар тIахьожам ца лоаттабеш. ХIаьта стендаш тIа баьккха мотора обкатка а яь ремонт дика яьлга шоашта хайча мара дIалац из трактористашка. ХIанале пхийтта трактора ремонт яь баьннаб механизатораш.

ТIехьашкарча мосташтеи передачай коробкаштеи ремонт еш ба тракторни бригадай кулгалхой. Дика лел укхаза а из болх, тIехьабисац уж моторашта ремонт еча механизаторелла. Шоай сменни заданеш кхоачаш а цкъаза тIехкхоачаш а ю П. Сафронова, Н. Халина, П. Еремеева. Механизаторий-заказаш сиха а дика а кхоачашлу токара В. Киселева, сварщика В. Еремеева, доагора аппаратурана ремонт еча слесара Н. Синицина.

Ремонтни балхаш бригадно-узловой хьисапе ду оаха. Цох боккха пайда боал. ХIанз планах укх квартале тоае езаш йисар пхиъ трактор мара яц, хIаьта цхьоалагIа январь тIаккхоачаш кхы а ворхI трактор тоае лерхI оаха. Ремонт ю оаха хIанз комбайнашта а. Укх квартале тоае езараш йиъ комбайн яр, хIаьта царех кхоъ хIанале тоаяь яьннай. Дика къахьег цига А. Ткаченка, В. Мазко, Н. Никитина.

ТIехьаювза оборудовани кхай тIарча станашка тоаю. Дика вIаштIехьъяьккхай укхаза слесарни мастерскеш, пхьалеш. Из болх овсарле лелабу шоллагIчеи кхоалагIчеи бригадашка. ХIанале еррига инвентарь тоаяь а яьнна, лаьтта а хьекха кийчон линейка тIа оттаяьй цу бригадаша. Ерригача юртбоахама техникана 15-гIа февраль тIаккхоачаш ремонт яь яккха дош деннад оаха.

И. КОМПАНЧЕНКО,
МалгIабика района «Кавказ» яхача колхоза мастерской заведующий.

Дийнахьа юкъарча образовательни школашка дешаш а хиле сарахьа Грознерча сайрийнарча музыкальни школе гуллу искусство дукхаезараш. Уж ба вай города дайн - тайпарча школашка дешаш бараш. Дукха да цар укхаза кхо чанде деза гІулакхаш. къаьстта хІанз — кердача 1968-ча шера кийчо еча хана. Цудухьа занятеш йистеяьлча а музыкальни школе бІаргаго йиш я дешархой.

СУРТА ТІА: шоллагІча класса дешархочунца Денилова Тамарена занятеш еш я преподаватель Царева Ольга Павловна.

О. Смеркалова сурт.

СПОРТ

ШАХМАТАШ

Городской шахматни клубе дІахьош я республике хьалхара моттиг яккхара полуфинальни яхь. Цига дакъа лоацаш цхьоалагІа разряд йола 24 спортсмен ва.

ЙиълагІча туре вІашагІкхийтар А. Мальсагови Г. Зыбини.

59-ча ходе ловзар цхьаккха а кот ца воалаш чакхдаьлар.

В. Соломкоца ловзаш Б. Колодяжный котваьлар. И. Бобровске Шихербнееви В. Жук - Триполитова Митини эшабир. ПхелагІча туре ловзаргба: Колодяжный Мальсаговца, Бобровский Зыбинца, Рябенко Жук - Триполитовца.

Цхьан ханна шахматни клубе дІахьош я городской производственни командашта юкъе хьалхара моттиг яккхара яхь. Ялх команда я ловзаш. Яхьа хьалхарча дийнахьа горэлектросета команда «Октябрьнефть» бурув тохача контора командел котъяьлар. Счет: 5:1,5. Яхь дІахо хьош я.

Т. ВЛАДИМИРОВ.

ГІУЛАКХАШ ДАРА СФЕРА— КОМСОМОЛА ДЕКХАР

МОСКВА, 23 декабрь. (ТАСС). Торговле, бытовой гІулакхаш дара, пассажирски транспорта, бувзама къонача болхлой Ерригсоюзни съезд дІайолаеннача шоллагІча дийнахьа болх болабир цхьайтта секце: паччахьалкхени кооперативни торговле, коммунальни боахама, бувзама, граждански авиаце, хин, форда флота, автомобильни транспорта, пассажиранта гІулакх дара, кхыяраш. Слете дакъа лоацараша дуккхача министерствайи ведомствайи кулгалхошцеи специалисташцеи цхьана дувц бахача наха гІулакхаш дара сфера дегІакхувлара лоархІаме декхараш.

Бахача наха гІулакх дара сфера къонача къахьегамхой эггара хьалхарча Ерригсоюзни слето 22-ча декабре чакхбаьккхар шийй болх. Слете дакъа лоацараша профессега гІоллакхарча новкъосташка, комсомольцашка, кагирхошка даьча кхайкарал тІа йоах, декхар сенах латт аьлча, из латт, тешшамечеи хьаьналчеи къахьегамца советски наха гІулакх дара культура лакхъярай из тоадарай массе оагІорахьара новкъостал дарах.

Нах гІадгІоргболчеи царна дика хетар дергдолчеи тайпара болх булургболаши бе безаши, кхы а дикагІа къахьегара, дешара, бахара царна новкъостал де дезаш да вай, йоах кхайкарал тІа. Коммунизм хьалъеш доалла советски халкъ эггара чІоагІагІа теркои йоакхои е мегаргйолаш да.

(ТАСС).

ХЬАТІАКХОАЧАШ ЛАТТ КЕРДА ШУ

Керда шу тІакхоачаш елка кийчъеш ба № 25 йолча Грознерча школа дешархой. Къахьегама урокашка бераша шоаш хьаю елка тІа охка ловзоргаш, тІаювха костюмаш. ЯлхлагІча «А» классерча дешархоша зІамагІдолча бераштa лаьрхІа оттаде кийчдеш да инсценировка яь фаьлгаш. Кердача шера йоккха концертни программа кийчъеш ба укхаза. Из кийчъеча новкъостал ду хьехархоша. Каникулаш тІакхаьчача дергдолчун планаш хІанзе а оттаяьй. Ткъаь иттлагІча декабре хургья школе елка.

Каникулаш йолча деношка школе диафильмашка а кинога а хьежаргда бераш. Уж гІоргла изобразительни искусства музее. Кийч а яь дІахьоргья музыкально-литературни викторина, болх беш хургья кружокаш. Спортивни яхьаш а я плана юкъе. Школера дикагІа бола дешархой Москве гІоргба Кремлевски елке сакъерда.

Цига гІоргбараштa юкъе ба Викторевский Валера, Животикова Мила, Шолохов Саша, Махашев Ваха, кхыбараш а. Дика деша а лерттІа салаІа а вІаштІехьдоал дешархой. Кердача шера совгІат кийчдеш цар дукха къахьийгад шоашта юкъе дешара тІехьабусараш хургбоацаш. ХІанз цхьаккха а вац во дешаш.

Х. ГАЛАЕВ.

Кердача шера нийчо еш ба грозненцаш. Елкаш, ловзоргаш ийеш ден - денна дукха нах хул города тайп - тайпарча тикашка. ХІанзле горпромторга тикашка уж ехкай массехк эзар соманна.

Кхыметтел деша ца уха Плетнев Саша а (сурта тІа) воалл шийна хозагІа йола елка хоржаш.

Р. Аушева сурт.

ХЬЕХАРХОЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

ЮРТА ЯХАШ Я ХЬЕХАРХО

...Хьехархо. Мел кІоарга чулоацам болаш, мел дукха цІена уйлаш наьха дегашка йоссаеш да из дош. Сага дика дог, хозал эггара хьалха наха дІадовзийтар хьехархо ва. Эггара хьалха Даьхенах дош аьннар а из езаялийтар а хьехархо ва.

ХІара ден-денна гу вайна из воашта хьалхашка дуккхача шерашка. Бакъда, школа Іодика йийцачул тІехьагІа мара хац вайна цо мел дика даьд.

Советское яхача юкъерча школе дІадола мел даьча дикачун хьалха йолаш хьайоагІа говза хьехархо Ибрагимова Роза Сергеевна. Шийна эггара дуккагІа безар а шийга дикагІа булургбар а хьехархой болх хилар кхета я даь яхар из Калинински паччахьалкхен педагогически институте деша. Из деша яьгІача школерча хьехархоша а новкъостал дир цунна професси харжа. Из бераштa чІоагІа тІера хилар зийра цар. Ше школе деша яьгІача хана денз даим дог бераштa долаш хьайоагІа из. Юхханца октябряташца бир болх, тІаккха, лакхехьарча классашка дешаш йолаш, пионерашцара къастацар. Отрядни пионервожате дукха гІулакхаш хул. Бераштa юкъе доттагІал, коллективизм чІоагІъеш, царна хоза гІулакхаш Іомадеш дукха къахьегар цо. ХІаьта из цунна шийна а пакъадаьлар.

1961-ча шера педагогически институт йистейоакх Роза Сергеевнас. ТІаккха болх бе хьожаю Нохч-ГІалгІайче, Советски района Памятой яхача юрта.

Городе яхаш, оаттонга яннача йоІа цкъарчоа хала дар кхыдар доацаш, кхыметтел электричество а радио а ца хилар ла. Цхьабакъда, хьехархочоа дукхагІа дагадаьллар из дацар. «Низ дІакхоачаргбий-хьогІ са наха дикадар де — бераштa а цар даьшта-ноаде — ноштa а?» — шекъювлар из. Мадарра аьлча атта предметаш дацар Роза Сергеевнас бераштa хьехха дезараш — эрсий мотти литературеи. Къаьстта хала дар кхыметтел хьабувца а халла мара эрсий мотт ца ховча нохчий берашца болх бе.

ХІаранега словарикаш а доладайта бераштa довзанза дола эггара хьалха нийслуш дола керда дешаш цу тІа нохчий а эрсий а меттала дІаяздайтар. Дешаш дикагІа шаьрдар духьа уж юкъе а доагІаш багах а йоазув деш а йоккха йоаца сочиненеш уттаяйтар дешархошка.

Цу дерригане а новкъостал дора лебеш бола эрсий мотт шаьрагІа хилийта, телаш дола жопаш нийсагІа хилийта. Беро харцахьа аьнна дош цІаккха а тоа ца деш дитацар. Цул тІехьагІа бераш шоаш а даьлар шоайла хьежа,— эрсий мотт лебеча хана даьлна гІалат цу сахьате тоадора.

Ший болх дика бовзаш а дика кхеташ а нов. Ибрагимова хилара Памятой яхача юртарча школе кхаь шера болх баьчул тІехьагІа из хьожаю райОНО инспектора лла. Бакъда, цига дукха хилацар Роза Сергеевна. Административни балхаца дукха дог-уйла йоацаш яцар из. Цудухьа юха а школе болх бе йода.

...Республика просвещене министерства хьехархой говзал лакхъяра йолча институтен комисси яхийта хиннай Советски районе эрсий мотти литературеи хьехара боарам мел лакха ба тахка. А. М. Горьке «В. И. Ленин» яхача очерка анализ яра урок луш хиннай Роза Сергеевна Ибрагимова комисси цига кхаьчача хана. Комисее белгалдаьккхад Советски района школашка мел еннарел дикагІа урок цун яр хилар. Цох тамаш ергъяц хІара урокага кийчлуш цо мел къахьег ховчо.

Ала деза алхха ший керттера болх баь Роза Сергеевна ца Іелга. ХІанз-м из школа завуч а я ший предмет хьехаш хилараl совгІа. Из деррига а доацаш школа а района а вахара юкъе дакъа лоац. Школе мел дер Роза Сергеевна Ибрагимова юкъе йоацаш хилац. Цо айхха бувзам лоаттабу ВЛКСМ-а районни комитетаца. «Знание» яхача общества районни отделене члеи ше хиларца дукха гІулакхаш кхоачашду.

Цунгара дика оамалаш хьаІомае гІерт цо хьалкхебераш. Ишта цо хьийха предмет шоашта дукхадезадаларах из санна хьехархо хила лаьрхІад цун классе дешаш хиннача Мунаева Жухирата, Хубаева Тутас. Итт класс дийша йистеяьккхачул тІехьагІа Нохч-ГІалгІай педагогически института исторически-филологически факультете деша бахаб уж. ХІанз а тІехьа хадийтац цар шоашта дукхаезача хьехархочуццара бувзам. Каст-каста дагабовла болх шоай хьехархо йолча. ХІаьта вокхо царна эшшача гІо де гІерташ ший низ кхоачар ду.

Цудухьа еза из массанена а дукха, цудухьа йоах цунна массане а баркал.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

ДЕШАРХОЙ ДИКАГІА ДІАКХЕТИЙТАРА

«Общественни Іилмаш дегІадоаладараи коммунизм хьалъяра даькъе цар лоархІам лакхбараи ле дезарий хьакъехьарча КПСС ЦК соцамо бехктокхамера декхар хьалхашка оттаду тхона, педагогашта. Парте решенеш кхоачашъяр духьа дукхеи цІенхашттаи болх бе беза урокаш дикеи пайданеи хилийтара цу тІа сецай тха школен педагогий уйла парте документ бокъонца кхетадаь даьнначул тІехьагІа. Юххера а, ала йиш йолаш да, укх тІеххьарча хана школе гуманитарни предметаш хьехилга дикка тоаденна хилар. Вера Ивановна Белбородова, Елизавета Борисовна Никишина, кхыбараш санна болча педагогаша шоаш хьеха материалаш вахарцеи коммунизм хьалъяра практикацеи ювзаенна хургйолча тайпара вІаштІехьбоах классера шоай болх. Школера дешархочо эцаш йола знанеш вахара юкъекхахьа из Іомалургволча тайпара вІаштІехьдаккха деза гІулакх, из ца дойя хьехархочо хьийга къа а, дешархочо хьийга къа а зехьа ма доврдий. Цудухьа, хьехаш йола материал кхетаеи вахарца ювзеи дешархой Іомабе гІерт тха дикагІа бола педагогаш. Тхона хетачох, гуманитарни дисциплинаш Іомаеча хана чІоагІа пайдана хила тарлу юкъерча школа лакхерча классашка белгталарча даькъе юкъекхахьа йиш йола документаш. Масала, «Октябрьски социалистически революци» яха тема Іомаеш исторе урок йолча хана исторе преподавателa Нелли Степановна Зиминас дешархошта тІадиллад «Іаьдал бе долла деза большевикаша» яха В. И. Ленина болх а кхыдараш а дешилга. Къаьстта урок хетайир цо уж балхаш дувцара. Первоисточникаш ешача, событей лелам боашхача хана дешархошта хов В. И. Ленина мел шаьра а нийса а гуш хиннаб событей лелам, цу чоалханеча хана мел нийса белгалъяьй цо большевикий стратегеи тактикеи.

Дешархой мировоззрени нийса вІаштІехьъялара боккха пайда лу семинарски занятеша, диспуташа, теоретически конференцеша, докладаша.

Шерра юкъекхахьа доладеннад тхо анкетни хаттараш телара метод а. Масала, «Социализма экономически строй» яха тема Іомаеча хана дешархошта дІайийкъар—хьа хьисацах сенах латт вай социалистически Даьхен рузкъаши низаши духодувла хьаст, мишта лоархІ Іа къахьегам, ишта кхыдола хаттараш тІадола янкеташ. Жопаш бе-бе дар, цхьабакъда, массане а цхьатара дар цар цаІ — вай социалистически строя маІан нийса кхеталеш хилар, туяндцаш а коммунизм хьалъечі вайна новкъарле еш мел дола хІама а гоама хилар. Цу темах дола къамаьл дІахо а дир «Мишта хургья аьнна хетт хьона коммунистически общество а коммунистически обществера саг а» яхача диспуте.

Боккхеи сийлахьи никъ ба халкъа образоване советски системо 50 шера хьабенар. Даим советски халкъа йоакхо а еш, массанега а юкъера образовани яккхийтара декхар оттаду Коммунистически парте. Цу гІулакхо кертда бехктокхамера декхараш оттаду халкъа образоване болхлоштa хьалхашка. Уж кхоачашдара тІадерзаду ший низаш тха коллективо а.

М. ШАУЛОВА,
Гудермесски района Новогрозненски юкъерча школе кхетама балха йола завуч.

ПИОНЕРИЙ ГІУЛАКХАШ

Дика деша а сакъердаме баха а хов Грознерча № 3 йолча юкъерча школа пионерашта.

Цар вІашагІъеллай тІема сийлен исторически музей. КІезига къахьийгадац пионераша музейна материалаш гулъеш. ДІалахача аьхкий тІема, революционни, къахьегама сийлен моттигашка гІолла яьча походаша дукха довзийтар дешархошта. ХІанз дешаш боллаше а дІахо беш ба уж шоаш дІаболабаь болх. ХІара отряда задани я. Масала, Ахриев ГІапувах йола материалаш гулъеш я цхьа отряд, шоллагІъяр—Шерипов Асланбеках, кхоалагІъяр — Мордвинов Володях, Зиновьева Любайх, ишта кхы дІахо а. Царех цхьайола отрядаш хІанзле шоай заданеш кхоачашъяь йистеяьнна яла йоахк.

Дукха сакъердаме мероприятеш я пионераша кийч а еш чакхйоахаш. Каст-каста ю отрядни сбораш, тематически сайречаш. Ишта дукха ха йоаццаш СССР-а турпала Мордвинов Володяна хетаяь сбор дІайихьар пионераша. Цига хьоашалгІа баьхкабар Володя бІаргавайна а из вовзаш хинна а нах.

Ала деза школа пионераша шоай инициативах хьадийллача «Огонек» яхача кинотеатрах а. Цу кинотеатре хІара шоатта дийнахьа тайп-тайпара кинофильмаш хьокх дешархошта. ХІаьта кІирандийнахьа шиъ-кхоъ киносеанс хул. Художественни а учебни а кинофильмашка хьажа вІаштІехьдоал дешархой.

Бокъонца долча доккхача кинотеатре санна пионераша хьадийллача цу кинотеатра директор, администратор, кассир, билетер ва. Каста курсаш чакх а яьха дийша йистевоалаш ва киномеханик а.

Школьни кинотеатра шефство лелаеш я «Юность» яхача городской кинотеатра коллектив. Каст-каста ух уж дешархой болча хьоашалгІа. Шоай шефашкара дуккха пайдане хІамаш Іомаду пионераша.

Г. ГАРСИА.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

АНГЛЕНА ЕЛЛАШ ЯЦ НИІ

Европейски экономически сообществе (ЕЭС), е цхьаькха тайпара цунах маалларa, «Юкъарча рынке» дІачуяхаргахьа хьалхара гІа баккхарга Англе тийса са кхоачашхулга хьаьха хиннадац. Укх кІирагІа Брюсселе «Юкъарча рынка» ялх мехка министрий совета сессе цІаьхка а дийцад из дош. Юха а Франци хсадамболлаш духьала я ший финансови проблемаш Англе къоастаялцца йолча хана из «Юкъарча рынкана» юкъе йитара. Франце кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Кув де Мюрвила хьадда хьакхайкадир, ший мохк Англи Европейски экономически сообществана юкъейитара духьала хилар. Англе хІанзара финансово-экономически хьал теркалдича, из юкъсяйтар чІоагІа кхераме хургдар «ялхена».

Байнача бетта стерлингий фунта девальваци ярга чІоагІа догдоахаш бар Лондоне. Ший валюта дошо паритет лохъяра чотах лейбористски правительства доглаьхадар дунен рынкашкара английски товарий конкуренци чІоагІъяргеи, юххера а, йоассаенна британски казна экспорт алсамъяккхара паькъаца хьалйизаргеи.

Цхьабакъда, девальваци, Францена хетачох, бокъонца тешаме средство хинна хиннац. Белгалдаккха деза, из цунах лоравлара тоъал доккхий бахьанаш хилар: дунен финансови рынкашка стерлингий фунта низ эшалуш латт, Англена шийна чухьара хьал хьалхагІа а мо мара лард чІоагІа йоацаш да.

Английски дехар дувцаро нІаькха а хьахьеккхар «Юкъарча рынка» мехкашта шоашта юкъера духьаленаш гІа-тІа дукхагІа чІоагІлуш латташ хилар. «Барт ца кхеташ вІашагІкъаст ялх мохк», — яздора «Комба» яхача французски газето, «шийна цІаькха а ца техача тайпара чІоагІа теха хІама лайнай сообщества яхаш белгал а доахаш. Къамаьл чакхдоаллаш оттаяьча коммюникета лалийгІача «Юкъарча рынка» ниІ Англена еллаййолаш ил 1968 шера январь беттага кхаччалца хІаьта а. ХІана аьлча хІанзчул тІехьагІа хьатІахулча бетта министрий совета архулча сессе мара оттаде йиш йолаш дац из дош. Иззамогі хиннад «Юкъарча рынке» дІачуэцара хьакъехьа кхыча мехкаша — Ирланде, Дане, Норвеге еццача заявленех а.

Шаьккха а сий ца деш кІалийса- [illegible]

кащарча гІулакхий министра Джордж Брауна ший махулла сихагІа парламенте хьакхайкадир, «вай заявлени ше хиннача тайпара йолаш а я, вай из юхаяккха лаьрхІа а дац» аьнна. Цу хана Брауна дІахо аьлар, «гучадаьннараша чІоаггІа хІама тох Францецарча вай гІулакхашта».

«ДОШО ХОРШ» ДІАЯЬННАЯЦ

«Дошо хорш» енай капиталистически дунена. Джек Лондона турпалий романтически ханаш дІаяха дукха ха яле а. «Лондонеи Парижеи дошо рынкашка дошув лохаш ший хана Клондайке хинначул кІезигагІа ажиоташ латтац хІанз. Спекуляцех дошув ийдеш хиларо хІамаш етт Лондонеи Парижаи биржашта. Лондонски бирже гІоина болх беш болча болхлоша хьакхайкадаьд, балха цу тайпара темп ла могаргдолаш шоаш ца хилар. Укх тІеххьарча хана уше бІоалагІа дакъа а ца дуташ дийнахьа бІаьш эзараш килограммашка кхоачаш йола слиткаш подвалашкара хьагулъе а увза а йийзай цар.

ТІом сецачул тІехьагІа шийна нийса кхы цхьаькха боаца из «лошоцара хьовзам» бир 18-ча ноябре чакхъяьккхача английски стерлингий фунта яьча девальваце. Кара е банковски счеташ тІа английски фунташ йолаш хиннараштa цун маІан дар дошоца лаьрхІача цар ахчан мах фунтана яь девальвани миссел лохбалар, вешта аьлча 14,3 процент. Цо, бакъдар аьлча, эггара хьалха долларах я боабеш, дерригача каьхата ахчах бола тешам боабир.

ГІулакх сенах латт аьлча, из латт доллар, стерлингий фунтаца цхьана, резервни оалаш йола валюта хиларах а дунен рынке, мадарра аьлча, дошо маьха лелаш хиларах а. Из цу маьхе лелар кхыча мехкий центральни банкаша дІадийхача хана унцех 35 доллар лургда аьнна английски правительства декхар тІайийца хилара ларда тІа латт. Цхьабакъда, английски стерлингий фунта девальваци тІакхоачаь лазар долларах кхийтта дукха ха я. Из мела хилара кертера бахьан сенах латт аьлча, из латт, ВІашагІкхийтта Штаташ даим ирахьарча торговле-маьха баланс дефицит йолаш хилар. Кхыча дешаца аьлча, шоашта хьатІадоагІачул дукхагІа дІаухийт цар доаьол дехьа. Из бахьан долаш доаьол дехьачча доллари валюта деладерашка Іайнал Іалаьмате дукха. Форт-Нокс ялача ВІашагІ- [illegible]

бахьан доацаш лархІацар стерлингий фунт хьаллацар духьа доаттабу къовсам доллар лорададера эггара хьалхара никъ сачна. Фунта мах лохбалар бахьан долаш доллар ше а хьалхарча юхьиге нийсделар. Лондонеи Парижеи биржашка цахаддаш ухаш йола дошо хорш — из ба духхьал доллара тІабоагІа кхерам. Дошув ийдеш болча спекулянташа хьахьокх доллар чІоагІа хиларах бола тешам байнилга. Из тешам боврца массана а сатІара ца ваккхар духьа Норт-Ноксерча подвалашкара керд-керда слиткаш хьайияза ялац ВІашагІкхийтта Штаташ.

Фунта девальваци яьчул тІехьагІа дІаяхача хана чухь ВІашагІкхийтача Штатий дошо запасаш 475 миллион доллар кІезигъеннай. Доллара новкъостал де оарцагІьяьхар Іеннарех болча малхбузенавропейски ялх мехка дошо пул оалаш яр вІашагІъелла банкаш. Пула операцех дола хІамаш къайлагІа лелаеш дале а, ховш да, укх тІеххьарча кІирашка цун массехк бІаь миллион доллар дайна хилар.

Цу доллача хІамаша шекон тІа йоаккх малхбузеневропейски мехкий оагІонгахьара доллар йІаьххача хана хьаллацара торо. Дунен халкъашта юкъерча дошо пула члеи цаІ — Франци укх шера І-ча июне денз цун операцешка дакъа ца лоацаш сецай. Хоам хиннаб, пуле дакъа лоацилга Бельгеи Италеи сов хьовзам бола гІулакх лоархІаш хиларах а уж Франце даьр ле кийчлуш хиларах а. Нагахьа санна пул йохе, ВІашагІкхийтта Штаташ шоай лелалах чакхйоалалой тамаш я. Цар дошо запасаш хІанзле а кІезигъеннай 13 миллиард долларал лохагІча боарамга кхоачаш.

Доллараrа совле йолаш хинна моттиг тІом дІабаьнначул тІехьагІарча хана дунен капиталистически экономикера ВІашагІкхийттача Штатий довл хьахьокхаш яр. ХІанз США конкуренташа шоай позицеш чІоагІъьча хана, цар машар бе безам бац дунен рынке шоай валютага совле яр яхаш ВІашагІкхийттача Штаташа шоашта пайдаш деш хиларца. Хозахетадаь дац «Европо мадарра аьлча финансировани ю американски промышленность Европе чуйолараи Вьетнаме американски тІом лоаттабараи, США платежни балансера хронически дефицит теккхара новкъостал а деш, аьнна Францера хетарах бакъдолча хІамай маьига дакъа ца доллилга» бакъданза ца доалаш Нью-Йорк [illegible]

правительства, боккхийча дуккхача экономисташта хетачох, йохаеча дІакхоачаю гІом сецачул тІехьагІа вІашагІъелла еррига финансови система. Хозахетадаь дац «20-гІа шераш чакхдоалачен 30-гІа шераш долалучеи ханара финансови хаос» американски кепайоазон тІа тІа-тІа дукхагІа ювцаш хилар. Капиталистически дунен тІа ший дегІала хьалъэттад кердача валютни кризиса ІиндаргІа.

ДАГОМЕЕРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЕРЕВОРОТ

17-ча декабре эпсарий группо паччахьалкхен переворот яьй Дагомее. Хьалха хинна президент инарал Согло Іаьдала кертера дІаккхессар, цун когаметта эттар 36 шу даьнна подполковник Алге.

Переворот цкъарча юхьига духьал цхьа тІема правительство кхычунца хувцаялар мара дац аьнна хеталой а. Дагомее хІанз эттача событей бахьанаш дуккха а кІоаргагІа доахк. Паччахьалкхен переворт хулча хана из боккха боаца малхбузенафрикански мохк (2.000.000 гаргга саг вахаш) шоай материальни хьал тоаделгеи профсоюзий бокъонаш лоархІилгеи дІадехаш болча болхлойи гІулакхерча наьхеи забастовкаша хьалбаьккха бар. Белггала аьлча профсоюзаша дІадехар болхлоштa доагІача алапех дІъгагІа дакъа соцаделга дІадаккхар. Из «къаман солидарноста налог» оалаш яр юкъеьккхай мехка финансови хьал «тоадара» бахьанах».

Согло правительства юххьанца вІалла дувца а тигапар профсоюзаша дІадехараш, цар гІулакхашта наькъаш дийхкар мехка. 17 профсоюзни кулгалхо лаьцар. Цул тІехьагІа Ерригіюкъарча профсоюзий конфедераце баьча тІахьехамагІа дерригача къаман юкъара а хинна дІаэттар забастовка. Франс Пресса агентства корреспондента яхачох, «доккхагІа долча политически довнага далар кхерам болаш дар къахьегама довнаш». Цхьадолча хІамашта ка чла йийзар Соглой правительства. Цо соцадир профсоюзашта духьала арадаьха хинна указаш, дийна боахка профсоюзий лидераш хьахеца аьнна указани елар. Цхьабакъда, цу хана массане а юкъара забастовка тоІае аьнна парашютни десанташ тІаззар. Парашютисташа дІалийцар Котонура еррига лоархІамера пункташ, цул тІехьагІа Іаьдал шоай бе деллар. Иштта яьй паччахьалкхен переворот.

Хьалха Франце колони хиннача цу мехкарча событеша цІаькха а уйла тІаоз дуккхача африкански мехкашкара гІулакхаш тешаме ца хилара. Укх тІеххьарча шерашка 11 африкански паччахьалкхене хиннай тІема перевороташ. ГІулакхаш селлара тешаме доацаш хилара бахьанаш да цхьа-дале, империалисташ юкъегІертар а шоллагІа-дале, къонача паччахьалкхенашта шоашта чухьа социальни довнаш кІирдалар а. Ирлуш латт чиновничество а гІехьа дегІайоагІаш латтача буржуазенен Африка, белггала аьлча Дагомея, политически вахаре низ алсамбувлаш латтача болхлой классаи юкъера вІашдухьаленаш.

Дикка холуш да племенашта юкъера моастагІал а. Белггала аьлча дикка барт ийгІабар дагомейски эскара юкъе, хІаьта цун бахьан дар тайп-тайпарча племенех бола салтийи эпсараши цунна юкъе хилар. Масала, Аллеи цунна тІехьарчар группеи къилбаседехьарча племенех ба, хІаьта Согло — Дагомея къулбехьарча фон яхача племенех ва. Цхьабакъда, Дагомея чурча политически гІулакхашка каст-каста хувцамаш хулаш хиларо хьахьокх (диъ шера пхи правительство хувцаеннай цига), социально - экономически проблемаш Іаьдал тІагІоллара хувцаденнад яхаш къоастаюлургйолаш ца хилар. Овлангара социально - экономически хувцамаш де дезаш ба мохк.

В. ЧУКСЕЕВ,
Г. ШИШКИН,
В. КУЗНЕЦОВ.
(ТАСС).

№ 24 ОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепа а теха араяьннай КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргІанара 24-гІа номер.

Цу тІа йоккха моттиг дІалоац беселаш дІаяхьара лаьрхІача материалаша. «Халкъа йоакхо еш хилара цІаькха тешам лу» яхача Н. Чеснокова статья тІа дувц вай мехка а республике а пенсионни [illegible]

кандидата А. В. Филькина «Советски Іаьдал оттадара Нохч-ГІалгІайчен кагирхоша лоаттабаь къовсам» яха статья.

Блокнота тІа я ВЧК 50 шу дизара хетаяь материалаш.

Номера тІа я КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета цхьана яьча торжественни засе- [illegible]

П. И. ЧАЙКОВСКЕ СИЙНА

Петр Ильич Чайковске сийна скульптурни композици хьайийллай Средни Уралерча Алапаевск яхача городе. Алапаевске бахача нахъ вицвалийтац сийлахь-воккха композитор—шоай мехкахо. Массанена а довзаш да города юккъе, сомий гаьнашта кІал догІа цІа. Пенах хьалтеха доалл мемориальни доска: «Бера ханах цхьадола дакъа (1849—1850 шераш) укх цІагІа даьккхад композитора Петр Ильич Чайковске». Цигга беша оттаяьй скульптура а.

Цу цІагІа Іурра денз сарралца хоз чІондаргеи фортопианайи оазаш. ХІанз Чайковске цІерагІйола музыкальни школа я из. 30 шу да из йола.

Массехк шу хьалхагІа исторически музей хьайийллай Чайковске цІагІа. Цу чу да композитора ЦІа. Экспозицеша дувц цун вахарахи творчествахи. (АПН).

ХАОТТАМ

Тахан республике дгІоллеи Грозней морхаш а йолаш ха латтаргья, Іуйрийна догІа делхаргда, ша буларгба, дийнахьа цхьайолча моттигашка дохк хургда, лаьгІо мух хьекхаргба, температура 0 градусагара 5 градус йІовхалга кхоачаш хургья.

27-чеи 28-чеи декабре юкъ-юкъ тІера а ювлаш морхаш хургья, йийкхача ханашка цхьайолча моттигашка дохк уттаргда, тайп-тайпарча оагІонашкахьара лаьгІо мух хьекхаргба, температура бийсанна 3 градус шелалгара 2 градус йІовхалга а кхоачаш, дийнахьа 4—9 градус йІовхал а йолаш хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгІа, хьажа

РАДИО

26 декабрь 1967 шу. ШИНАРА

8.25 — Чайковский «Ромео и Джульетта» яха увертюра—фантази. 8.45 — «Тха доттагІа да Іалам» яха передача. 16.05—«Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 16.30—«Коммунисташ хьалхалатт» (гІалгІай меттала). 17.00 — Концерт. 17.30 — Тха индустриальни мохк. 17.45 — ДІадаха шу хьатІадоагІа шу» (нохчий меттала). 17.30 — Вай индустриальни мохк (гІалгІай меттала). 17.45 — Реакцеи кердача революционни гІоттамеи шерашка парти (нохчий меттала).

27 декабрь 1967 шу. КХАЬРА

8.25 — ХІирий ашараш. 8.45 — «Социализма мехкашка» яха беседа (гІалгІай меттала). 16.05 — «Къона тІехье» 16.30 — «Депутаташа еш йола йоакхо» передача (гІалгІай меттала). 17.00 — Титов Бориса иллеш яха передача. 17.30 — «Къона» (нохчий меттала). 18.25 — Кальмана, Эмре оперетташ тІара ашараш. 8.45 — Халкъа тІахьожам (нохчий меттала). 16.05 — Къона тІехье (нохчий меттала). 16.30 — Литературни передача (гІалгІай меттала). 17.00 — Нохч-ГІалгІай иллеши ашараши.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 декабрь 1967 шу. ШИНАРА

18.00 — Бераштa лаьрхІа передача. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Юрти нахи (передача (нохчий меттала). 19.10 — Документальни фильм. 19.30 — Телевизионни кердадараш. 19.45 — Шоана, бераш! 20.00 — Нохч-ГІалгІай музыка. «Концерт-лекци. 21.00 — «ХІанз суд е» художественни фильм.

27 декабрь 1967 шу. КХАЬРА

18.00 — Пхе шера лард. 18.25 — Телевизионни кердадараш. 18.40 — Документальни фильм. 19.00 — Дунен тІа латтача гІулакхий хьакъехьа. 19.15 — Киножурнал. 19.25 — Киноочерк. 19.45 — Шоана, бераш! 20.00 — Нурадилов Ханпаший цІерагІча театра «Са сесага мар» яха спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3.44.96; редактора зам.—3.39.11; бехктокхама секретара—3.34.38; партийни вахареи, культураи, промышленностеи отделий—3.42.30; юрта боахамеи письмойи отделий—3.42.28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3.44.38; зам. редактора—3.39.11; ответственного секретаря — 3.34.38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3.42.30; отделов сельского хозяйства и писем — 3.42.28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05106. Заказ № 6113.